

Zafere Kadar Sürekli Devrim!

marksist bakış

SAYI: 67 FİYAT 4 TL

**EKMEK VE
HÜRRİYET İÇİN
UMUT VAR!
BİZ VARIZ!**



ilkelerimiz

Tek Yol Sürekli Devrim

İşsizlik, açlık, yoksulluk, savaşlar, doğanın tahribatı, yabancılaşma ve toplumsal çürümenin tek sorumlusu kapitalizmdir. Bu yüzden de insanlığın kurtuluşu kapitalizmin tarihin çöp tenekesine gönderilmesiyle gerçekleşecektir. Kapitalizmin alternatifi proleter devrim ve sosyalizmdir. Kapitalist sömürüye karşı harekete geçen devrimci işçi hareketi, burjuva düzenden tam kopuş olmadan kurtuluşun olamayacağını bilerek kapitalist düzeni yıkana kadar durmamalı ve gerçekleştireceği işçi ihtilalini dünyaya yaymaya çalışmalıdır. İlerici burjuvazi, ileri demokratik bir düzen, demokratik devrim, bağımsızlık vb. politikalar işçi sınıfını proleter devrim yolundan uzak tutmanın araçlarıdır.

Yurtseverlik Değil Enternasyonalizm

Küresel bir sistem olan kapitalizmden kurtulabilmek için işçi sınıfının uluslararası birliği zorunludur. İşçi sınıfını ulusal temellerde bölen ve sınıfsal ayrımları perdeleyen yurtseverlik ideolojisi burjuvazinin en büyük silahlarından birisidir. Bu nedenle Marks bütün dünyanın işçileri birleşin çağrısını yükseltmiştir. Ancak, proletarya enternasyonalizmi bir dünya partisi olarak Enternasyonal hedefine bağlanmıyorsa, dünyadaki komünist güçlerle gerçek bir birliğe hizmet etmiyorsa soyut bir ilke olarak gerçek anlamını yitirecektir.

Ezilenlerin Kürsüsüyüz

Devrimciler, insanların kimliklerinden ötürü ezilmelerine karşı çıkarlar. Ezilenlerin ezenlere karşı mücadelesi her daim meşru ve ilericidir. Kadınların ve LGBT bireylerin ezilmeleri konusunda işçi sınıfı içerisinde ileri bir bilinç yaratılması oldukça önemlidir. Ulusal sorunda temel yaklaşımımız ezilen ulusların kendi kaderini tayin hakkı ve Kürt halkının ulusal sorundaki taleplerinin desteklenmesidir. Diğer taraftan Marksistler ezilenlerin esas kurtuluşunun ancak ve ancak proleter devrimle geleceğinin de altını çizerler. Ezilenlerin mücadelesi desteklenirken Marksistlerin politik bağımsızlıklarını korumaları büyük önem taşımaktadır.

Bolşevizm

İşçi sınıfının kapitalizme karşı girişeceği mücadelelerin başarıya ulaşması için devrimci işçilerden oluşan bir devrimci partiye ihtiyaç vardır. Devrimci partinin liderliği olmaksızın işçi sınıfı yenilmeye mahkumdur. İşçi sınıfının önderlik krizi içerisinde olması, kapitalizmin hala ayakta olmasının temel nedenidir. Bu krizin aşılması bir inşa sürecini gerekli kılmaktadır. Bolşevik geleneğin inşası gerçekleşmeden proleter devrim ve iktidar perspektifi hoş bir hayalden öteye geçemez.



İÇİNDEKİLER

PERSPEKTİF

**3 Sosyalist Emekçiler Partisi
1.Kongresine Davet**

24 Öylesi Bizden Uzak Olsun!

Derya Koca

GÜNCEL

4 AKP ve Eğitim Sistemi

Engin Kara

26 Bir İstanbul Masalı

ENTERNASYONAL POSTACI

**7 Ortadoğu Kaynayan Kazan;
Umut Biziz!**

Çağın Erdiç

TARİH

**10 Katledilişinin 50. Yılında
Che Guevara Üzerine**

Emre Güntekin

16 Molotov Ne Anlatıyor?

V. U. Arslan

TEORİ

12 Kapital 150 Yaşında

Güneş Gümüş

ÇEVİRİ

29 Rus Devrimini Savunurken

Lev Troçki



BÜROLARIMIZ

Ankara

Bayındır-2 Sok. No:45/7 Kızılay Tel: 0542 617 8140

İstanbul

Osmanağa Mah. Serasker Cad. İsmail Ekşi İşhanı No: 62 Kat: 4 Kadıköy
Tel: 0543 337 3671

Trabzon

Kunduracılar Cad. Dedeoğlu Sok. Pustular İşhanı No: 4/44 Merkez
Tel: 0532 792 7171

Marksist Bakış - Aylık Siyasi Dergi - Yıl: 13 - Sayı: 67 - Ekim 2017

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Şensöz

Yayın İdare Adresi: Öncebeci Mah. Servi Sok. 5/8 Çankaya ANKARA Tel: 05548518392

Baskı: LOTUS LIFE AJANS Rek.Tan.Bas.Yay.Org.Amb.İth.İhr.San. ve Tic.Ltd.Şti.

Şehit Cevdet Özdemir Mh. Sokullu Cd. Perçem Sk. No: 9/A Çankaya/ANKARA

Tel: 0312 433 23 10 (pbx) Faks: 0312 434 03 56

Yayın Türü: Yaygın süreli, aylık



Sosyalist Emekçiler Partisi

1.Kongresine Davet

Sosyalist Emekçiler Partisi (SEP), 2016 Nisanı'ndan beri sürdürmüş olduğu partileşme sürecini tamamlamış bulunuyor. Partimizin 1.Kongresi 26 Kasım 2017'de Ankara'da gerçekleştirilecek. Bu saatten sonra önümüzdeki görev, partimiz SEP'i başta işçi-emekçi havzaları olmak üzere tüm ülkede örgütlenme görevidir. Bu davet, tüm emekçilere ve gençlere onurlu ve insanca bir yaşam için mücadeleye omuz verme çağrısıdır.

SEP'in varlık sebebi işçi-emekçiler ve gençlerle beraber el ele vererek sömürü düzenine son vermektir. Bu kimseye bir hayal gibi görünmesin. Aslında şartlar sosyalist emekçi atılımı için uzunca bir süredir uygundur. Gelgelelim bu mücadeleyi örgütleyecek bir parti bulunmadığı için emekçiler yalnızlaşmış, parçalanmış ve durum daha da kötüye gitmiştir. Neticede emekçilerin sömürüsü giderek daha katmerli hale gelmiş, kapitalistler zenginliklerine zenginlik katarken emekçiler daha da bunalmıştır. Düşünün Soma'da 301 madenci kardeşimiz dünya tarihinin en büyük işçi katliamlarından birinde can verirken iktidardaki AKP ve patronlar durumu geçiştirmiş, on milyonlarca kişilik emek orduları ise gerekli tepkiyi göstermenin çok uzağında kalmıştır. Çünkü emekçiler örgütlü değillerse ve onların çıkarlarını gerçekten temsil eden siyasi partiler yoksa moralman çöküntü, çaresizlik ve bununla el ele giden kayıtsızlık ve boşvermişlik emekçileri teslim almaktadır.

Neticede emekçilerin durumu gerçekten vahimdir arkadaşlar. Düşük ücretler, uzun çalışma saatleri, hayat pahalılığı, kredi borçları, hak gaspları, iş kazaları... Türkiye iş cinayetlerinde rekorlar kırıyor. İşçiler toplu toplu ölmediklerinde haber bile olamıyorlar. Sakat kalmalar, yaralanmalar ve emekçilerin hayatını esir alan iş hastalıklarından söz edilmiyor bile.

Oysa birer vampir gibi bütün hayat enerjimizi çekip alan patronlar giderek zenginleşiyor. Milyonlarca emekçi ise taşerona, kayıtdışı çalışmaya, işsizlik girdabına ve güvencesizliğe mahkum durumda. Sağlık ve eğitim paralı hale geldi. Eczanelere gittiğinizde kabarık kabarık faturalar yüzünüze çarpıyor. Asgari ücretliden bile kesilen yüksek vergiler yetmezmiş gibi KDV, ÖTV, MTV adı altında emekçiler sürekli yüksek vergi yükü altında eziliyor. Patronlardan vergi toplamayanlar asgari ücretlinin ve dar gelirlinin tepesine bindikçe biniyor. Bizlerden toplanan vergiler ise yine patronlara peşkeş çekiliyor. Bakın devlet okullarının en temel ihtiyaçlarını bile karşılamayan ve bunu da velilerin omzuna yükleyen AKP iktidarı, özel okullara ve özel hastanelere teşvik yağıdırıyor.

Madalyonun diğer yüzünde ise gençlerimiz var. Milyonlarcası diplomalı işsizlik kısıkağı altında. Onca zahmetle ve masrafla okumaya çalışan gençler, yoksulluk içerisinde yüzerken kalitesiz eğitime ve geleceksizliğe mahkum durumdadır. Şanslı olanlar vahşi bir şekilde sömürülecekleri güvencesiz işlerde çalışma fırsatı bulabiliyor. Tabi buna fırsat ve şans denebilir! Kapitalist sömürü düzenine karşı partimiz SEP, gözbebeğimiz gençliği sosyalist mücadeleye kazanmaya kararlıdır.

İşçi sınıfı hakkını aramaya çalıştığı kimi örneklerde ise işçiler AKP iktidarı tarafından türlü türlü engellemelerde karşılaşılıyor. Grevler yasaklanıyor, işçilerin sesini duyurmaya çalıştıkları eylemler engelleniyor. İşçilerin anayasal haklarını kullanmalarına bile izin yok. Cumhurbaşkanı Erdoğan patronlara açıkça OHAL baskılarını grevleri engellemek için kullandıklarını söyleyip bunun kıymetini bilmeleri gerektiğini anlatabiliyor. Bu, ülkedeki baskı ortamının kapitalistlere yaradığının açıkça ifade edilmesidir.

SEP'in önüne koyduğu temel görevlerden birisi de işçi-emekçilerin bölünmüşlüğüne sona erdirilmesidir. Bu bozuk düzen sürsün diye emekçi halkımız sürekli suni bölünmelerin kurbanı olmaktadır. Alevi-Sünni, Türk-Kürt, laik-muhafazakar şeklindeki kutuplaşmalar halkın gerçek gündemlerinin üstünü kapatmakta, emekçileri birbirine düşürmektedir. SEP sınıf mücadelesini büyüttükçe partimizin yükselttiği sosyalist çizgi emekçileri birleştirecek, patronların böl ve yönet stratejisini boşa düşürecektir.

Kimse umutsuz olmasın. Geleceğimiz kendi ellerimizdedir. Mücadele etmek isteyenler, emeğin kavgasına partimiz saflarına gelsin. Aklımız, çalışkanlığımız ve cesaretimizle SEP, kararlıdır: Bu düzen değişecek!

Ekmek ve Hürriyet İçin Umut Var Biz Varız!

Yaşasın Emekçilerin Birliği!

İnsanca Bir Yaşam Sosyalizmde!

Yaşasın Sosyalist Devrim!

Yaşasın Partimiz SEP!

AKP ve Eğitim Sistemi

Engin Kara

Erdoğan'ın yine bir gün kafasına esmiş: "Ben TEOG olayını istemiyorum ve bunu da artık yanlış buluyorum. TEOG'un kaldırılması lazım. Biz TEOG'la mı geldik?" demiş. Emri alan "yerli ve milli" eğitim bakanı televizyonlara açıklama yapmış: "Derhal efendim. TEOG'u kaldırıyoruz." Ardı sıra bir keşmekeş...

Aynı durum, birkaç hafta sonra üniversiteye geçiş süreci için de tekrarlandı. Müfredatlarda yapılan değişiklikleri, muhalif öğretmenlerin ve öğretim görevlilerinin tasfiyesini, her alanda güçlenen niteliksizleşme ve yozlaşma eğilimlerini eğitimde de hesaba katarsak tablo yeterince "karanlık".

On binlerce öğrenci sene sonunda nasıl bir sınava tabi olacaklarını bile bilmeden eğitim yılına başladı. Öğrenciler, aileleri ve bir kısım öğretmen; kısaca herkes tedirgin. Zira bırakalım niteliğini, başlı başına eğitime ulaşmanın bile büyük bir problem olduğu ülkede, tam da girilecek sınavlara yoğunlaşma evresinde, bir anda yepyeni bir belirsizlik hâsil oldu.

Peki, AKP'nin eğitimle derdi ne?

- Eğitimi tümüyle piyasanın/sermayenin çıkarlarına uygun bir rant arazisi haline getirmek.
- Emekçi sınıfın çocuklarının nitelikli eğitime ulaşmasının önünü kesmek.
- Eğitimdeki en ufak bilimselliğin de kökünü kazımak.
- Toplum mühendisliğinin bir yolu olarak dinsel eğitimi dayatmak.

EĞİTİMDE PİYASALAŞMA: HER ŞEY KÂR VE RANT İÇİN

Öncelikle şu tespiti yaparak başlamak gerekiyor: Çok iyi bir eğitim sistemi vardı da AKP eliyle yıkılmadı. Üstelik eğitim sistemindeki mevcut "kötünün iyisi"nden daha da geriye gidiler Türkiye'ye de özgü değil.

Bizim istediğimiz bilimsel eğitim, sermayeden bağımsızlaşmış ve hem teknik hem de sosyal alanlarda gerçek bir gelişmeyi sağlamaya yöneliktir. Haliyle sömürü ilişkilerinin karşısına dikilecek bir bilimsellikten bahsediyoruz. Doğrusu böyle bir içerikle bu talepler için mücadele etmek, sömürü düzeninin sınırlarını aşar. Varsın aşsın öyleyse!

Başlıca problem, **eğitim sisteminin kapitalist niteliğinden** kaynaklanıyor. Tümüyle sömürü çarklarının hızla dönmesi üzerine kurulu olan bugünkü toplumsal sistemin egemen sınıfı, eğitim sisteminin kontrolünü de elinde bulunduruyor. Eğitim sistemlerini kuranlar, değiştirenler, içini boşaltanlar; hepsi egemen konumdaki emperyalist burjuvazinin siyasi temsilcileri.

Bu açıdan, günümüzün emperyalist

burjuvazisinin yeni programı neoliberalizm, özellikle yüzyılımızda eğitim sistemleri üzerindeki her türlü saldırının çıkış noktasını oluşturuyor. **Eğitimin kamusal niteliği ortadan kaldırılırken, kâr ve rant odaklı yaklaşım kural halini alıyor.** Örneğin Avrupa merkezli Bologna Süreci, başta kıta olmak üzere üniversitelerin piyasa şartlarına uyumlulaştırmasının ve neoliberal düzenin meşruiyet üreten araçları haline dönüştürülmesinin bir projesi.

AKP'nin eğitim sistemi üzerindeki programı da bu durumdan bağımsız okunamaz. Dindarlık kisvesi altında emekçilere ve haklarına karşı yürütülen saldırıları da dikkate alırsak, AKP'nin eğitim politikasının **"dinsellik soslu neoliberal dönüşüm"** olduğunu söyleyebiliriz.

Eğitimde özel sektörün teşvik edilmesi, meslek liselerinin sanayi patronlarına ucuz (neredeyse bedava!) işgücü sağlayacak şekilde organizasyonu, teknik üniversitelerde doğrudan piyasa tarafından kontrol edilen "teknoloji merkezleri", baştan aşağı kamusalılığı en aza indirecek adımlar... Bunların yanı sıra AKP'nin, muhafazakâr tabanı üzerindeki çekim gücünü artırmak için uyguladığı dinselikleştirme politikaları da mevcut düzenin devamlılığını sağlama yolunda bir uyuşturucu olarak işlevselleşiyor. İlkokullarda "zorunlu seçmeli" din dersleri dayatması, din derslerinin sayılarının artırılması, mantar gibi yayılan imam

hatipleştirme dalgası, siyasal İslam'ın kitle ayağını yaratan derneklere-vakıflara ardına kadar açılan kapılar... Ve emekçi çocuklarının yığınsal olarak bu sömürü düzene mahkum edilmesi.

EMEKÇİ ÇOCUKLARI NİTELİKLİ EĞİTİME ULAŞAMIYOR!

AKP'nin eğitimdeki yeniden dizayn politikaları, emekçi sınıfların çocuklarının (görece nitelikli bir) eğitime ulaşmasının önünü kesiyor. Uzun yıllardır lise düzeyindeki kurumlarda sürdürülen eğitim politikalarının sonucu, **binlerce yoksul çocuğun başka bir eğitim almasının önünün kapatılarak, imam hatiplere mahkûm edilmesi** oldu.

Bir kere ilköğretim düzeyindeki eğitimi almak bile ciddi bir maliyetken (kayıttan sınavlarına kadar), ardından "iyi" bir liseye gitmek de neredeyse ancak parayla alınan dış desteklere bağımlı idi. Burada en büyük ticari pay bir zamanlar dershanelere gidiyordu. Çoğu emekçi aile, temel eğitim masraflarını bile kısmen karşılayabilirken, çocuklarının geleceği için başka giderlerden kısımları ise dershane sermayedarlarına rant sağlamak anlamına geliyordu. **Gülen Cemaati, dershaneçilikte öne çıkmış olsa da gerçekte "laik" dershane patronları da bu pastadan önemli bir pay alıyordu.**

AKP ne yaptı? Adeta parayla satılan görece iyi bir eğitime ulaşmanın önünü tamamen tıkadı! Dershane sistemini kaldırmak marifet değil. Mesele dershaneleri zorunlu kılan düzeni değiştirmek. Oysa bu düzen tam da AKP'nin muhafazakar-neoliberal politikalarını uygulamasının zeminini yaratıyor. Haliyle son birkaç yıldaki değişimlerin anlamı şu oldu: Önceden maddi açıdan zorlanarak da olsa daha iyi bir liseye kaydolmak mümkünken, çok az sayıdaki istisna dışında yoksulların çocukları imam hatiplere, meslek liselerine mecbur bırakılıyor.

"Yoksul" kavramına bir parantez açalım. Aslında çok dar bir çevreden bahsetmiyoruz. Devlet kurumu olan TÜİK'in resmi rakamlarına göre **ülkede 16 milyon kişi yoksul**. Devlet araştırmalarının hayli düşük kriterlerini de dikkate alırsak çok daha fazla sayıda insanın yoksul sayılabilecek şartlarda yaşadığını söyleyebiliriz. Dolayısıyla yoksul-emekçi çocuklarına eğitimin kapılarının kapanması bir istisna değil genel bir kural...

Üniversiteler ise azgın piyasa koşullarına göre şekillendirildikçe, üniversite eğitimi harçların kısmi olarak kaldırılmasına rağmen büyük bir maddi külfeti de beraberinde getiriyor. **Devlet üniversitelerinin ticarileşmesi, mantar gibi biten özel üniversiteler, ders notundan bitirme tezine, yemekhanesinden yurtlarına kadar yayılan büyük bir ticari ağ...** Üniversiteye yerleşebilmek için harcanan onca para, parası olmayanın önüne dikilen engeller... Sonuç; yoksul kesimden

gelen genç bireyin önünün tıkanması oluyor.

KISMI BİLİMİN YERİNE DİNSEL DAYATMALAR

AKP'nin eğitimdeki dinselleştirme projesine geçmeden önce, mevcut kapitalist eğitim sisteminin (ya da "modern" eğitim sisteminin) genel olarak bilimsellik ile olan ilişkisini ele almakla başlayalım. Bilimsellik, öncelikle eldekiyle yetinmeyip, araştırma konusu bakımından daha derinlikli bilgiye ulaşmayı ve -henüz- bilinmeyen gerçekleri ortaya çıkarmayı gerektirir. Bir defa araştırdığı meseleye bütünsel yaklaşmayan, sınırlı bir perspektiften hareket eden bir anlayışın ne kadar bilimsel olduğu tartışılır. Örneğin akademiye, gerçekte birbiriyle varlık-yokluk derecesinde ilişkili olan pek çok disiplinin, tamamen birbirinden kopuk alanlara dönüştürülmesi ve bütün araştırmanın aşırı ölçüde dar kapsama sıkıştırılması, zaten anti-bilimsel bir yöntem. Bu anlamıyla **anti-bilimsellik kapitalist eğitimin neredeyse tamamına sirayet etmiş durumda.**

Peki, modern eğitimin bilimsellik iddiası neye dayanıyor? Birbiriyle benzer süreçler olsa da iki başlıkta ele alalım. Sosyal bilimlerde, **gerçek toplumsal ilişkilerin dışlanması ve**

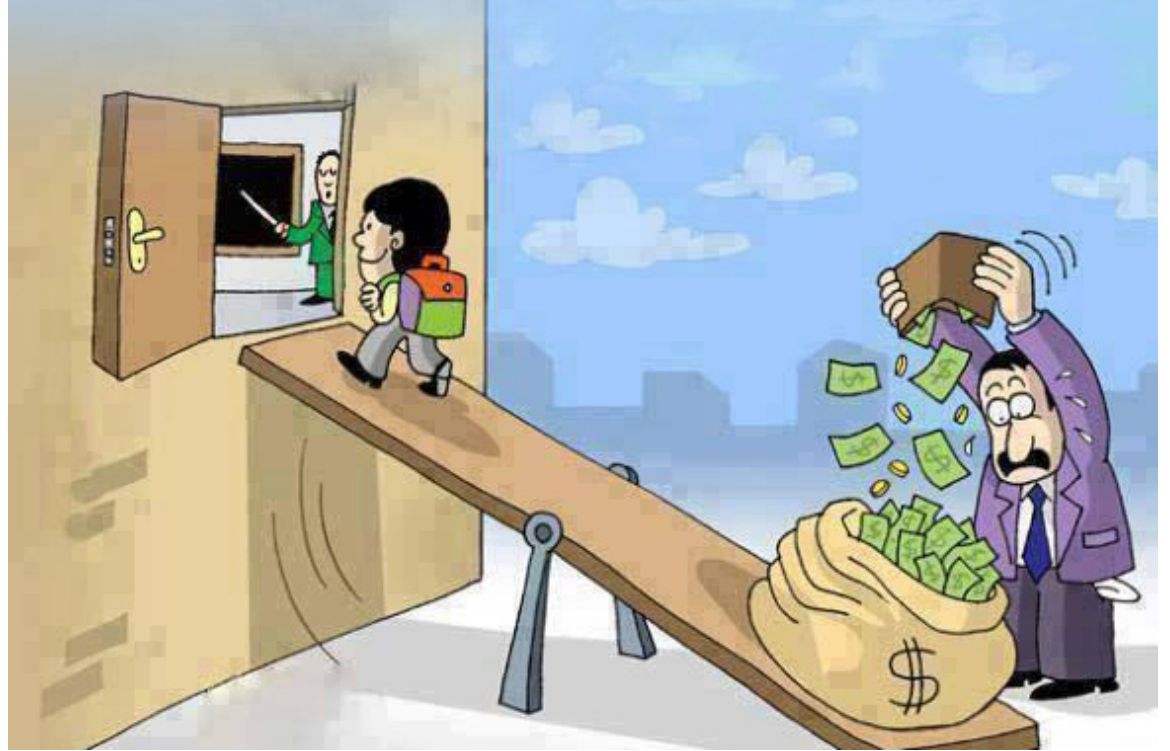
dar alanda büyük kulaçlar atma iddiasına ve böylece ortaya bir "derinlik" iddiası koymaya dayanıyor. Özellikle teknik-bilimsel alanlarda ise bütün bilimsellik, kapitalizmin ihtiyaçları doğrultusunda üretim yapmaktan öte bir anlam taşımıyor. Yapacağınız bir araştırmanın-üretim değeri, kâr miktarını ne kadar artıracığıyla ölçülüyor. Bu ise **teknolojik gelişim adı altında pazarlanıyor.**

Burjuvazinin güncel ihtiyaçları, gerçekte anti-bilimsellik olan ancak en dar kapsamıyla da olsa bilimsel nitelik iddiası taşıyan bu sisteme ihtiyaç duyuyor. Peki, **AKP neden bu dar anlamda bilimsellikten bile uzaklaşıp sistemi neredeyse tümüyle dinsel dayatmalar üzerine kurguluyor?**

AKP'nin "burjuva bilimsel anlayış"tan bile uzaklaşmasını, **Türkiye sermayesinin güçsüz köklerinde ve güçsüz niteliğinde aramak lazım.** Orta ve uzun vadeli projelerle üretim gücünü artırmak ve ekonomik gücünü artırmak yerine, tarih sahnesine de geç çıkmış olan Türkiye burjuvazisi, hızlı para kazanma amaçları, rant, talan, vurgunculuk gibi yöntemlerle güdüklüğünü ortaya koydu, koyuyor. Burjuvazinin bu güdüklüğü, devlet yöneticileriyle olan ilişkilerinde de kendisini gösteriyor. (Bu konuda daha detaylı

AKP'nin eğitim politikasının "dinsellik soslu neoliberal dönüşüm" olduğunu söyleyebiliriz.

Eğitimde özel sektörün teşvik edilmesi, meslek liselerinin sanayi patronlarına ucuz (neredeyse bedava!) işgücü sağlayacak şekilde organizasyonu, teknik üniversitelerde doğrudan piyasa tarafından kontrol edilen "teknoloji merkezleri", baştan aşağı kamusalılığı en aza indirecek adımlar... Bunların yanı sıra AKP'nin, muhafazakâr tabanı üzerindeki çekim gücünü artırmak için uyguladığı dinselleştirme politikaları da mevcut düzenin devamlılığını sağlama yolunda bir uyuşturucu olarak işlevselleşiyor.





Dershane sistemini kaldırmak marifet değil. Mesele dersaneleri zorunlu kılan düzeni değiştirmek.

değerlendirmeler için bolsevik.org sitesinde V. U. Arslan'ın "Türkiye Kapitalizmi Sınıfta Kaldı" başlıklı makalesini okuyabilirsiniz.) Türkiye sermaye birikiminin en önemli kaynağı ise ucuz emek gücü. Emekçilerin alabildiğine yoğun sömürsü ile hem ülke içi hem de uluslararası sermaye devasa kârlar elde ediyor.

Haliyle böyle yoğun bir sömürü, nitelsiz, vasıfsız, sorgulamayan ve itaat eden, örgütsüz yığınlara ihtiyaç duyuyor. AKP

için burada devreye, eğitimdeki dinsel projeler giriyor. (Elbette yığınları böyle kontrol etmenin tek aracı din değil. En demokratik burjuva demokrasinin bile amacı bu. Ama siyasal İslam, bu iş için biçilmiş bir kaftan). Dinsel dayatmalar daha okul öncesi eğitimden başlıyor. İlköğretimde seçmeli ders adı altında sayısız din dersi dayatılıyor. Liselerde, sınavla "iyi bir yer" kazanamayan öğrenciler imam hatiplere mahkûm ediliyor, sürekli yeni imam hatipler inşa ediliyor, mevcut liseler imam hatipleştiriliyor. Üniversitelerde bile



Çok iyi bir eğitim sistemi vardı da AKP eliyle yıkılmadı. Üstelik eğitim sistemindeki mevcut "kötünün iyisi"nden daha da geriye gidişler Türkiye'ye de özgü değil. Başlıca problem, eğitim sisteminin kapitalist niteliğinden kaynaklanıyor. Tümünü sömürü çarklarının hızla dönmesi üzerine kurulu olan bugünkü toplumsal sistemin egemen sınıfı, eğitim sisteminin kontrolünü de elinde bulunduruyor.

özellikle rektörlükler ve şimdilerde KHK'lar aracılığıyla hayli kolay dizayn ettikleri "akademik" kadrolara aracılığıyla bütün alanlarda dinsel baskı ve yanlısamlar ön plana çıkartılıyor.

İktidarın politikalarıyla yaratılan yaşam biçimi kutuplaşmaları da, sistemin çarklarına sıkışmış milyonları din üzerinden manipüle ediyor. Böylece neoliberal politikalar altında ezilen ama ezilirken -şimdilik- ses bile çıkaramayan bir emekçi yığın yaratılmaya çalışılıyor.

EĞİTİMDE NE İSTİYORUZ?

Öncelikle eşit-parasız-bilimsel-anadilde eğitim talepleri, AKP'nin saldırılarına karşı önemli. Aynı zamanda dinsel dayatmalara da karşı çıkılması bir zorunluluk. Ama bu taleplerin içeriğini netleştirmek gerekiyor. Örneğin **nasıl bir bilimsel eğitim** istiyoruz? Bakalım bu konuda, **Türkiye'nin en büyük sermayedarlarından Ali Koç** ne diyor:

"Hükümetimiz, devletimiz de bu yönde, ciddi atılımlar attı, hiç görmediğimiz teşvikleri de verdi. Ama bu iş sadece teşvikle de olmuyor. **Bu iş insan kalitesinden, insan eğitiminden geçiyor.** İnşallah geleceğin nesilleri bu ülkenin potansiyeline kavuşması için çok daha iyi eğitilirler."

Ali Koç, hükümetin ekonomik teşviklerini överken, bir yandan da "daha iyi eğitim almış bireyler"e ihtiyaç duyduklarını söylüyor. Ne için? Tabi ki yatırımlarını daha kârlı hale getirmek için.

Böyle bir "bilimsel" eğitim, AKP'nin dinsel dayatmalarla şekillendirdiği bir eğitimden ne gibi bir farklılık gösterecek? **İkisinin de amacı, emekçilerin sömürsünü derinleştirmek.** Biri bunu yaparken, sömürüye karşı itirazları hasıraltı edecek bir toplumsal uyuşturucu olarak dinsel dayatmalara başvuruyor. Öteki, ortalıkta bilim diye söylenirken, aslında sömürü çarklarını daha organize hale getirmenin derdinde. İkisi de sömürü düzeninden besleniyor.

Böyle olacaksa kalsın! Bizim istediğimiz bilimsel eğitim, sermayeden bağımsızlaşmış ve hem teknik hem de sosyal alanlarda gerçek bir gelişmeyi sağlamaya yöneliktir. Haliyle **sömürü ilişkilerinin karşısına dikilecek bir bilimsellikten bahsediyoruz.**

Laik eğitim için de aynısı geçerli. Ali Koç'un kafasındaki eğitim sistemini "laik" bir yaklaşımla kursanız neye yarar? Mesele dinsel dayatmalara karşı, emekçi yığınların bilimsel bilgiye ulaşabilmesinin önünün açılmasıdır.

Doğrusu böyle bir içerikle bu talepler için mücadele etmek, sömürü düzeninin sınırlarını aşar. Varsın aşsın öyleyse!

Ortadoğu Kaynayan Kazan; Umut Biziz!

Çağın Erdinç

Evvela Kürdistan referandumundan başlayalım ve en sonda söyleyeceğimizi en başta söyleyelim. Oturduğumuz yerden “Barzani İsrail uşağıdır. Kürtler bağımsızlık için beklemelidir” şeklinde ahkâm kesmek topal siyasetin ürünüdür. Bu zihniyetle bir adım ileri gittiğimizi düşünürken kendimizi iki adım geride buluruz.

Devrimci Marksistlerin ulusal sorunlara bakışı öncelikle Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı (UKKTH) penceresinden olmalıdır. Kürtler bağımsız bir devlet istiyorsa desteklenmelidir. Zira kimsenin Kürtlere “tarih boyunca dışlandınız, ezildiniz, katledildiniz, böyle devam edin” deme hakkı yok. Ayrıca Kürtler Irak’taki Kürdistan bölgesinden ibaret değil. Çok sayıda Kürt, Türkiye’nin önemli şehirlerinde müthiş bir devrimci potansiyel yaratıyor. Kürtlerin kendi kaderini tayin hakkına karşı çıkarsak Kürt emekçilerle sosyalizm yolunda nasıl birleşebiliriz?

Referanduma karşı çıkanlara sormak lazım, referandum sürecinde ne diyecektik Kürt halkına? “Siz Halepçe’de kimyasal gazlarla katledildiniz; Suriye’de ‘kemer politikasına’ maruz kaldınız; şehirlerden kovulduunuz; üzerinize bombalar yağdı ama yine de bağımsız olmayın, Bağdat yönetimi altında yaşamaya devam edin” mi diyecektik? Bunu söylemek kendi kaderini tayin hakkı için yıllardır bedel ödeyen Kürt halkıyla köprüleri tamamen atmak anlamına gelir. Kürtlere “Demokratik Irak” için mücadele edin diyenler tamamen hayal âleminde yaşıyor. Ancak dalga konusu olabilecek çaptaki bu öneriler aslında Türkiye’de şovenizme verilen ödünlerden başkası değil. Kendisini devrimci olarak nitelendiren bir siyaset, referanduma bağnazca karşı çıkıyorsa kendi ülkesindeki Kürtlere anlatabileceği tek bir cümle bulamaz. Referanduma karşı çıkıp belirsiz bir geleceğe kadar Kürtlerin beklemesi gerektiğini savunmak suya çekilen çizgi gibidir. Elde var sıfır!

Devrimci mücadelede karşınıza çıkan hamlelere anlamlı hamlelerle karşılık verebildiğiniz ölçüde tarih sahnesinde kalabilirsiniz. Örneğin Bolşeviklerin tarihsel haklılığını onların taktik hamlelerdeki başarısı sağlamıştır. Lenin ve Troçki Birinci Dünya Savaşı’nda devrimci yenilgiciliği savunmak yerine gidip Almanya düşmanlığı yaparak kendi hükümetlerinin yanında dursaydı, tarihte isimleri sıradan iki milliyetçi olarak anılacaktı. Keza Bolşevikler de öyle. Onlar ne yaptılar? Emperyalist savaşa karşı çıktılar.

Alman ordularına düşmanlık beslemek yerine onları ideolojiyle beslemeye çalıştılar. “Biz kardeşiz; düşmanımız orada! Saraylarda oturuyor” dediler. Ekim Devrimi’nden sonra ise her ulusun kendi kaderini tayin etme hakkının olduğunu Bolşevikler resmen ilan etti. Elbette o dönemde yapılanları bugün gökten inmişçesine doğrudan kabul etmiyoruz. Lenin’in söylediği gibi “Teori gridir; fakat yaşam ağacı yeşildir” Yaşam ağacının yeşilliği içerisinde siyaseti doğru kanallardan yapmak zorundayız.

Ayrıca, kendi burjuva “hükümetimiz” topuyla tüfeğiyle bölgeyi tehdit ederken Kürdistan referandumuna karşı çıkmak AKP ile aynı düdüğü üfleme anlamına gelir. Sosyalistlerin temel görevi kendi ülkesinin burjuva hükümetini zayıflatacak hamlelere destek vermektir. Aksi halde ilkel omurgalılardan bile olamayız, Perinçekvari omurgasız canlılar gibi bir anda AKP’nin yanında Kürt düşmanlığı yaparken buluruz kendimizi!

Kürdistan referandumuna destek vermeliydik

ve verdik; fakat desteğin eleştirel kısmını atlamak da olmaz. Barzani, kendi ikbâli uğruna Kürt halkını ateşe atmaktan çekinmeyen bir aşiret lideri olarak destekleyeceğimiz bir lider kesinlikle değil. İşte gördük, Kürt aşiret liderlerinin partileri 24 saat içerisinde Kerkük’ü tam anlamıyla sattı! Bu ifadeler ağır gelmesin. Bölgede yaşayan Kürtler daha ağır ifadelerle Barzani’yi (KDP) ve Talabani’yi (KYB) eleştiriyor.

Bu noktada bize şu soru sorulabilir “Siz bu referandumu desteklediniz; ama Güney Kürdistan (Irak Kürdistanı) 2014’ten çok daha kötü durumda. Ne kazanım elde edildi?”

Evvela Türkiyeli devrimciler için sorun pratik-konjontürel bir mesele olarak değil, prensip sorunu olarak gündeme gelmiştir. Bizler de bu açıdan Kürtlerin ayrılma hakkını savunduk, savunuyoruz. Diğer taraftan, Barzani ve Talabani kanadının (Talabani öldü ama aşireti aynı çizgide devam ediyor) “satışına” hiç şaşırmadık. Bunun dışında referandumu destekleyerek Kürt halkının tamamına



Kürtlerin kendi kaderini tayin hakkına karşı çıkarsak Kürt emekçilerle sosyalizm yolunda nasıl birleşebiliriz?

Türkiyeli devrimciler için sorun pratik-konjontürel bir mesele olarak değil, prensip sorunu olarak gündeme gelmiştir. Bizler de bu açıdan Kürtlerin ayrılma hakkını savunduk, savunuyoruz. Diğer taraftan, Barzani ve Talabani kanadının (Talabani öldü ama aşireti aynı çizgide devam ediyor) “satışına” hiç şaşırmadık. Bunun dışında referandumu destekleyerek Kürt halkının tamamına yakınının desteklediği kendi kaderini tayin hakkı noktasında Marksist bir siyasetin alması gereken tavrı aldık.



Türkiye, Ortadoğu'da toplumsal muhalefetin en canlı olduğu ülke. Türkiye'de yaratacağımız bir rüzgâr domino etkisi yapacaktır. Biz başardığımızda bölgesel ve uluslararası ölçekte bir "deprem" olacaktır. Bu deprem "Sen Sünni'sin ben Şii'yim seni öldürmeliyim" ya da tam tersi gibi bir çıkış noktasından olmayacak; "Sen zenginsin; ben yoksulum. Bu düzeni başına yıkacağım" temelinden olacak. İşte o zaman Alevi'si, Sünni'si, Şii'si, Kürt'ü, Türk'ü, Acem'i ve Arap'ı Ortadoğu'nun "nimetlerinden" faydalanabilecek. "Ben yiyeyim; ailem yesin; zenginler yesin" diyenler için asıl korkulu rüyâ o zaman başlayacak. En başta emperyalizmin başına bela olacağız. Sosyalist mücadele ayakları yere basan somut talepler içeren gerçeklikte kapitalizmin karşısına dikildiğinde zulmedenler kaçacak delik arayacak!

yakınının desteklediği kendi kaderini tayin hakkı noktasında Marksist bir siyasetin alması gereken tavrı aldı. Kürt halkıyla köprüleri atma pahasına "Siz İsrail uşaklarının peşinden gidiyorsunuz" diyerek AKP ile aynı türküyü tutturanak değildik. Barzani ve Talabani'nin yenilgisi, referandumu destekleyen Türkiyeli devrimci Marksistlerin yenilgisi değildir; aksine Kürtlerin ayrılma talebine sırt çevirenler kaybetmiştir. Diğer taraftan bölgede yaşanan son gelişmeler, Barzani'nin Kürdistan'da kurduğu rant üzerinden dönen karaborsacı aşiret düzenini Kürt halkı nezdinde sorgulattırılmıştır. Hatta Barzani tarihsel olarak mahkum olmuştur. 18 Ekim çarşamba gecesi Irak yönetiminin saldırganlığını eleştirmek için Kerkük'te sokağa çıkan Kürt gençler bizzat Barzani'ye bağlı peşmergeler tarafından gözaltına alındı. Ayrıca yaptıkları övünülecek bir şeymiş gibi peşmergenin resmî haber ajansı Rûdaw'da bu olay haber yapıldı.

Referandumdan sonra bölgede aşiret düzeni ciddi anlamda sorgulanmaya devam ediyor. Kürdistan bölgesi radikal bir değişim noktasında önemli bir sürecin içinden geçiyor.

Bu anlamda biz çok önemli bir yerdeyiz. Türkiye, Ortadoğu'da toplumsal muhalefetin en canlı olduğu ülke. Türkiye'de yaratacağımız bir rüzgâr domino etkisi yapacaktır. Mücadelenin ve cesaretin "bulaşıcı" olma gibi bir güzelliği vardır. Emin olun, tüm Ortadoğu coğrafyasının kaderi bizim elimizde. Şu an için mücadele dinamiklerini bizim kadar koruyan başka bir coğrafya yok. Düşünün; katlediliyoruz; hapse atılıyoruz; işten atılıyoruz; fakat yine de pes etmeyip düşmanın karşısına dikiliyoruz.

Biz başardığımızda bölgesel ve uluslararası ölçekte bir "deprem" olacaktır. Bu deprem "Sen Sünni'sin ben Şii'yim seni öldürmeliyim" ya da tam tersi gibi bir çıkış noktasından olmayacak; "Sen zenginsin; ben yoksulum. Bu düzeni başına yıkacağım" temelinden olacak. İşte o zaman Alevi'si, Sünni'si, Şii'si, Kürt'ü, Türk'ü, Acem'i ve Arap'ı Ortadoğu'nun "nimetlerinden" faydalanabilecek. "Ben yiyeyim; ailem yesin; zenginler yesin" diyenler için asıl korkulu rüyâ o zaman başlayacak. En başta emperyalizmin başına bela olacağız. Sosyalist mücadele ayakları yere basan somut talepler içeren gerçeklikte kapitalizmin karşısına dikildiğinde zulmedenler kaçacak delik arayacak!

SURİYE İÇ SAVAŞI

Şimdi gelelim biraz daha teknik konulara. Suriye iç savaşı 2011'den beri yani yaklaşık 7 yıldır devam ediyor. Binlerce kişi öldü; binlercesi ülkeyi terk etmek zorunda kaldı. Şimdi, "Bu savaş ne zaman bitecek? Suriye İç Savaşı hangi aşamada? IŞİD bölgeden silindi mi?" gibi sorulara yanıt arayalım.

İç savaşın bir süre daha devam edeceğini fakat savaşın sonunun yaklaştığını söyleyebiliriz. Bunun en önemli sebeplerinden biri, Suriye'den umudunu kesen "akbabaların" cihatçılara yardımı azaltması veya durdurması oldu. AKP, Körfez ülkeleri ve ABD, cihatçıları ortada bırakmak üzere. Rusya-İran-Suriye bloğunun "zaferi" taraflarca kabullenilmek zorunda kaldı. Nefessiz kalan cihatçılar İdlib bölgesine sıkıştı.

SURİYE ORDUSU VE RUSYA,

İDLİB'E OPERASYON DÜZENLEYEBİLİR Mİ?

"Mademki cihatçılar İdlib bölgesine sıkıştı; neden operasyon yapılmıyor?" diye sorulabilir. Öncelikle şunu söyleyelim: İdlib, Halep gibi bir bölge değil. Halep kolay kuşatıldı. Çünkü Halep halkı hiçbir zaman cihatçıların yanında olmadı. İdlib böyle değil. İdlib halkının önemli bir kısmı Esad düşmanı. Bu yüzden bölgedeki cihatçılar siyasî, askerî ve ekonomik yapılarını bölgede kolayca oturtular. Aynı zamanda İdlib'in coğrafi zorlukları da var. Bu yüzden İdlib'e girmek Halep'e girmek kadar kolay değil.

Ayrıca Suriye ordusunun öncelikli hedefi Deyr Ez Zor ve Irak sınırında IŞİD'i tamamen ezmek. 2011'den beri ordu sayısal olarak yıprandığı için hem İdlib'e hem de Deyr Ez Zor'a aynı anda yüklenmeyi tercih etmedi. Hatırlayınız, Kürt illerinde hendek savaşları varken yıpranmamış olan TSK bile bölgeye eş zamanlı operasyonlar düzenleyemedi. Örneğin önce tüm birlikler Nusaybin'e yollandı; orada operasyon bitince aynı birlikler başka bölgeye yüklendiler. Farklı bölgelere eş zamanlı operasyonlar gerçekleştirilemedi. Suriye ordusu çok fazla yıpranmış durumda. Hâl böyleyken (her ne kadar Hizbullah ve Rusya desteği olsa da) hem İdlib'e hem de Deyr Ez Zor'a yüklenmek Suriye ordusu için mantıklı bir hareket olmaz.

Peki Esad, İdlib'i cihatçılara mı terk edecek? Elbette hayır. Astana görüşmesinin sebebi tam olarak buydu. Rusya'nın eline düşen AKP, son Astana görüşmelerinde cihatçıları sattı. Evet, kelimenin tam anlamıyla sattı. Anlaşmanın garantörü İran'dı. Yani cihatçıların "şeytan"



Bütün olayı toprak kontrolüne indirirsek IŞİD'in bittiğini düşünebiliriz; fakat iş o kadar basit değil. IŞİD mezhepsel ve dinsel çatışmalardan besleniyor. Bu örgüt nasıl eleman kazandı? ABD'nin Irak işgali sonrasında "Müslüman'lara zulmediliyor" diyerek sansasyonel eylemler yaptı. Sonrasında "Şii düşmanlara ölüm" söylemini kullandı. Aynı zamanda kendisinden olmayan her kesime savaş açtı. Kendimizi kandırmayalım. IŞİD askeri olarak geriletildi ancak ideolojik olarak köklerinin silinmesi çok zor. Mezhepler ve dinler arası çatışmalar devam ettikçe IŞİD eleman bulmakta zorlanmayacak ve gerilla örgüt yapılanması tarzında kendisini güncelleyecektir. IŞİD gibi örgütlerin yok olması için mezhepler ve dinler arası kardeşleşmenin sınıf temelinde sağlanması şart. Bu da ancak ve ancak Ortadoğu Sosyalist Federasyonu ile mümkün olabilir.

olarak nitelediği Şii rejim, AKP ile aynı masadaydı. Tayyip'in daha önce "Pers yayılcılığı" diyerek yerden yere vurduğu, "İran Suriye'yi işgal ediyor" diyerek veryansın ettiği İran, anlaşmadan son derece memnundu. Nasıl memnun olmasın? Cenevre ve Astana görüşmeleri artık cihatçıları bölmek için bir araç haline geldi. Örneğin Mayıs ayındaki Cenevre Görüşmeleri'nden sonra Rusya-İran-Suriye bloğunun arayıp da bulamadığı gelişmeler yaşandı. AKP, geçtiğimiz Mayıs ayında, güdümündeki cihatçıları masaya itince, cihatçıların daha radikal ve politik olanları bu masaya karşı çıktı. Ahraru's Şam ile Ceys'ul İslam (İslam Ordusu), Feylak'ur Rahman, El Cephe el Şamiyye, Ceys İdlib el Hur, Ceys'un Nasır ve Ceys'ul Yermuk anlaşmaya yanaşmadı ve deklarasyon yayınladı. Hatta Cenevre Görüşmeleri'nden sonra Nusra bir çatı örgüt oluşturarak AKP'nin güdümünde Rusya ve Suriye'nin uydusu haline gelen örgütlere karşı Heyet Tahrir El Şam örgütünü inşa ederek çatışmaya başladı. Belki de en sağlam ordunun yapamayacaklarını, Astana ve Cenevre'de kurulan masada Rusya, Suriye ve İran bloğu, AKP aracılığıyla yaptı. Cenevre'den sonra, Eylül ayında gerçekleştirilen Astana Anlaşması'yla birlikte cihatçıların arasında yaşanan bölünmeler iyice büyüdü. İdlib'de oluşturulması öngörülen bölgeler, cihatçıların bir bütün olarak hareket etmesini engelleyecek ve İdlib'den çevreye (Humus, Hama, Lazkiye) gerçekleştiren saldırıların önüne geçilmiş

olacak. AKP bu amaç uğruna (ve elbette kendi çıkarlarını doğrultusunda) Putin'in "gönüllü askeri" olmayı kabul etti.

Lâfi daha fazla uzatmadan biz soralım: Esad ve Putin için topuyla tüfeğiyle İdlib'e girip on binlerce kayıp vermek mi daha akıllıca yoksa cihatçıları AKP eliyle masada bölmek mi? Esad ve Putin ikincisini tercih etti. Ve şu ana kadar başarılı olduklarını net bir şekilde söyleyebiliriz.

AKP'NİN İDLİB OPERASYONU: ÇATIŞMA MI? ANLAŞMA MI?

Gazeteci yazar Fehim Taştekin, AKP ile Nusra'nın anlaşmasını, TSK'nın İdlib kent merkezine girmemesi şartıyla Nusra'nın çatı örgütlenmesi olan Heyet Tahrir El Şam örgütünün TSK'ya İdlib'in kuzeyinde üs kurma müsadesi verdiğini iddia ediyordu. Bu iddia neredeyse kesin olarak gerçekleşti. AKP ile Nusra'nın anlaşmasını çok sayıda kaynak da doğruladı. Örneğin HTŞ'nin (Nusra) eski sözcüsü Mustafa Muhammed, Türkiye ile HTŞ arasında görüşmeler yapıldığını söyledi. Middle East Eye ve iuvmonline.com haber siteleri de iddiaları doğruladı. Nusra, "Çocuğunu yetim; karısını dul bırakmak isteyenler İdlib'e gelsin" şeklinde açıklama yaptı ancak pazarlık kapısını da açık bıraktı. "Eski dostlar" düşman olmadan önce her şeyi masada konuşmak istiyor. Hatırlayınız, AKP ile Nusra'nın arasından bir dönem su sızılmıyordu. 2014'te Fetih Ordusu'nun

içerisinde yer alan Nusra, İdlib'i kolaylıkla aldıysa bu AKP sayesinde oldu. Bugün pazarlık yapıyor olmalarına şaşırılmamak lazım; fakat şartlar değişir masa dağılır çatışma başlarsa TSK'nın işi çok zor. İdlib, El Bab gibi değil. El Bab'da en fazla 2 bin IŞİD'li vardı. İdlib'de 20 bin dolayında Nusracı var. Bu yüzden AKP süreci "sulh" yoluyla çözmeye çalışıyor fakat her şey pamuk ipliğine bağlı.

IŞİD SURIYE'DE BİYİYOR MU?

Deyr Ez Zor operasyonu demişken bu konuya değinmesek olmazdı. IŞİD Suriye'nin önemli şehirlerinden bir bir çıkartılıyor. O halde IŞİD bitiyor diyebilir miyiz? Bütün olayı toprak kontrolüne indirirsek IŞİD'in bittiğini düşünebiliriz; fakat iş o kadar basit değil. IŞİD mezhepsel ve dinsel çatışmalardan besleniyor. Bu örgüt nasıl eleman kazandı? ABD'nin Irak işgali sonrasında "Müslüman'lara zulmediliyor" diyerek sansasyonel eylemler yaptı. Sonrasında "Şii düşmanlara ölüm" söylemini kullandı. Aynı zamanda kendisinden olmayan her kesime savaş açtı. Kendimizi kandırmayalım. IŞİD askeri olarak geriletildi ancak ideolojik olarak köklerinin silinmesi çok zor. Mezhepler ve dinler arası çatışmalar devam ettikçe IŞİD eleman bulmakta zorlanmayacak ve gerilla örgüt yapılanması tarzında kendisini güncelleyecektir. IŞİD gibi örgütlerin yok olması için mezhepler ve dinler arası kardeşleşmenin sınıf temelinde sağlanması şart. Bu da ancak ve ancak Ortadoğu Sosyalist Federasyonu ile mümkün olabilir.

Che'nin portrenin arkasındaki gerçekler tüm insanlığa umut olacak bir öykü barındırıyor. Lenin 20. yüzyılın devrimler yüzyılı olacağından bahsetmişti. Ekim Devrimi'nde Bolşeviklerin dünyaya yaydığı ateşi bir kenara bırakırsak, Che kadar ilhamı yeryüzünü kaplayan başka bir sembol gelmemiştir.

Katledilişinin 50. Yılında Che Guevara Üzerine

Emre Güntekin

Che Guevara'nın Bolivya'da CIA'in ölüm mangaları tarafından katledilişinin üzerinden elli yıl geçti. Ölümü üzerinden geçen onlarca yıla rağmen Che Guevara'nın devrimci ideallerinin hayaleti Latin Amerika coğrafyasını terk etmiş değil. Sadece Latin Amerika'da değil. Eşitlik ve özgürlük uğruna hangi coğrafyada sokağa çıkılırsa çıkılsın orada değişmeyen devrimci sembollerden biri de Che Guevara'nın ikonik portresidir. Gezi Direnişi'nde, Arap Baharı'nın ilk başladığı günlerde Tahrir Meydanı'nda, Occupy Wall Street Eylemleri'nde, Arjantin'de sınıf mücadelelerinde... Che Guevara hala, her şeye rağmen mücadele ateşinin yandığı her yerde...

Che Guevara 28 Haziran 1928'de Arjantin'de dünyaya geldi. Ailesinin kökenleri İspanya'nın Bask Bölgesi'ne ve İrlanda'ya dayanıyordu. Che'nin genlerinde köklerinden gelen bir muhalif ruhun işlendiği yadsınmaz. Babası onun için şöyle diyordu: "...oğlumun damarlarında İrlanda köklerinin kanı akmaktadır."

Ernesto'nun hikâyesinde asıl kırılma noktası 23 yaşında yakın arkadaşı Alberto Granada ile birlikte motosikletle gerçekleştirdikleri Latin Amerika gezisi oldu. İdealist gençler olarak çıktıkları uzun yolculuğun sonrasında Che günlüğüne şu notu düşmüştür: "...bedenimi savaşa hazırlıyorum; varlığımı, muzaffer proletaryanın canavarca uğultusu yeni bir kuvvet ve umutla yankılandığını diye kutsal bir tapınağa çevireceğim."

Latin Amerika gezisi sırasında genç Ernesto topraklarından kovulmuş köylülerle, arkadaşları işkencede katledilen, polisler tarafından okyanusa atılan komünistlerle, Şili'de İnka uygarlığından kalan zengin kültürel ve tarihsel mirasın nasıl talan edildiğiyle karşılaşır ve bütün bunlara yol

açan düzeni sorgulamaya başlar.

Hayattaki varoluş amacını asıl sorguladığı yer ise cüzzam hastalarının yaşadığı kolonidir. Burada hastalarla ilgilenir ve herkes tarafından çok sevilir. Koloninin ortasından cüzzamlı hastalarla koloni çalışanlarını ayıran bir nehir geçmektedir. Ayrılacağı son gün Ernesto'nun doğum günü kutlanır. Fakat o asıl kutlamayı hastalarla yapmak istemektedir. O güne kadar kimsenin yüzerek geçmeye cesaret edemediği nehre atlar ve cüzzamlı hastaların yanına giderek beraber doğum gününü kutlarlar. O gün aynı zamanda genç Ernesto'nun "Che" (dost) olduğu zamanın başlangıcıdır. İnsanlık için canı pahasına mücadele etmesini sağlayan cesaret ve irade Che'ye bu nehirden bulaşmıştır.

Bu seyahatin Che üzerindeki bir başka etkisi ise Latin Amerika'da çizilen sınırların suniliğini görmesi olmuştur. Latin Amerika'nın hemen her ülkesinde aynı kökenden gelen halklar, açlık, sefalet, yoksulluk, hastalık gibi aynı dertleri paylaşmaktadır. Bu gözlemin kuşkusuz Che'nin enternasyonalist bakış açısının

gelişiminde rolü büyüktür.

Che Guevara, Eylül 1954'te, Meksika'da gelecekte beraber bir devrime öncülük edecekleri Fidel Castro ve Raul Castro ile tanışır. Fidel Castro'dan etkilenen Che, adalet için savaşmaya başlayacağı odağı bulduğunu hisseder ve Küba'daki Fulgencio Batista diktatörlüğünü devirmek için kurulan 26 Temmuz Hareketi'ne katılmaya karar verir. Hikâyenin kalanı malumunuz... Gerillalar, Batista'nın ordusu ile çatışırken bir yandan da ordu çözülmekte, Küba işçi sınıfı genel grevlerle rejimi dağıtmaktadır. 1 Ocak 1959'da Batista ülkeden kaçır. Castro, Che ve yoldaşları Havana'ya muzaffer devrimin öncüleri olarak giriş yaparlar ve iktidarı ele alırlar. Che Guevara bu mücadele yılları sürecinde "Castro'nun Beyni" olarak anılır. Nitekim sayıca yüzlerle ifade edilen sayılarına rağmen harekete getirdiği gerilla taktikleri on binlerce kişilik Batista ordusuna zor zamanlar yaşatır. Che gerilla birliklerindeki eğitimlerden, sağlık hizmetlerine kadar her şey ile en ince ayrıntısına kadar ilgilenir. Bu yıllarda Che ile beraber savaşan Tomas Alba

“Kati ve talepkar olmasına rağmen, Che sevilirdi. Onun için ölebilirdik.” sözleriyle onun gerilla hareketi içerisindeki önemine değinir.

Che Guevara'nın uluslararası alandaki etkisini 68 hareketi içerisinde gözlemleyebilmek mümkün. Che, 60'larda dünyayı saran devrimci hareketin hem ikonlarından birisi hem de ondan etkilenen bir nesnesi oldu. 68'le birlikte yeni kuşak her türlü bürokratik, şefçi hareketten özellikle de Stalinizm'le eşdeğer hale gelen komünist partilerden uzaklaşmaya başlamıştı. Bu hareket içerisinde her biri ayrı birer ilham kaynağı olan yeni yeni hareketler doğdu: Filistin'de ulusal kurtuluş mücadelesi, Vietnam'da Vietkongların direnişi, Almanya'da RAF (Kızıl Ordu Fraksiyonu, diğer adıyla Baader-Meinhoff Hareketi), Uruguay'da Tupamaros'un gerilla hareketi, ABD'de Martin Luther King ve Malcolm X ile özdeşleşen siyah hareketi, Türkiye'de Denizler... Listeyi daha da uzatabiliriz. Ama söyleyebiliriz ki Che Guevara ve özellikle Küba'da rahat koltuklarda oturmak yerine Kongo ve ardından Latin Amerika'da başlattığı antiemperyalist mücadele, bu hareketlerden çok daha büyük ve kalıcı bir etkiye sahip oldu.

Onun mücadelesinin en özel yanı, mücadelesinin sadece kapitalizme karşı değil, uluslararası sosyalist hareketi kendi dış politikasının çıkarları doğrultusunda kullanan Stalinizm'in dayattığı statükoya da karşı olmasıdır. İstese pekala Küba'da bakanlık koltuğunda kalabilir ve kendisini riske atmayabilirdi. Fakat Che'yi yeniden Afrika'nın bataklıklarına, Latin Amerika'nın dağlarına sürükleyen şey insanlığın kurtuluşunun sadece tek bir ülkede iktidarın ele alınmasıyla gerçekleşmeyeceğini görmesidir. Bu yönelimi kendisini politikaya pragmatik bir şekilde yaklaşan Castro'dan ayırmakla kalmamış, Moskova'nın gözünde de bir tehdide dönüştürmüştür.

Castro devrimin ardından ABD'ye yaptığı ziyaret sırasında New York Times'a verdiği demeçte “Komünist etki diye bir şey yok. Ben komünizmle aynı düşüncede değilim. Biz demokrasiden yanayız ve her türlü diktatörün karşısındayız. Bu yüzden komünizme karşı çıkıyoruz.” şeklinde bir demeç verebilmişti. Che için böyle bir pragmatizm söz konusu bile olamazdı. SSCB Castro aracılığıyla Küba'yı adeta bir şeker kamışı uydusuna dönüştürmüş ve iktisadi olarak gelişiminin önünü tıkamıştı. Che ise Castro'dan farklı olarak Sanayi Bakanlığı'nda bulunduğu dönemde Küba'nın endüstriyel gelişimini önemsemiş ve hatta SSCB'den Küba'da çelik endüstrisinin gelişimi için destek istemişti. 1960 yılında SSCB'yi ziyaretinde bir elektronik fabrikasını dolaşır ve Sovyet teknolojisinin geriliği karşısında hayrete düşer. ABD ambargosu uygulandığı sırada, Küba için SSCB ve Doğu Bloku ülkeleri dışında teknoloji

transferinin gerçekleştirilebileceği bir alternatif yoktur. Fakat Che SSCB'nin askeri sanayiye ayırdığı devasa kaynaklarla, sivil üretim arasında bulunan uçurum nedeniyle bu ilişkiye en başından soğuk bakar (<https://www.marxists.org/subject/economy/authors/yaffeh/che-critic.htm>). Che aynı zamanda SSCB'nin Küba'yı bir uyduya dönüştürmeyi düşündüğünün farkındaydı. Che'nin uluslararası devrime yöneliminde bu iktisadi zorunluluğu dikkate almak gerekmektedir.

Küba'nın önünde iki yol olacaktı: Ya SSCB'deki gibi bürokratik bir devlet kapitalizmi ya da Latin Amerika'nın geri kalan halklarıyla beraber bir kıtasal devrim... Üstelik Che bunu dönemin resmi komünist partilerinin stratejisi olan ılımlı burjuva unsurlarla işbirliği içerisinde değil, onlara rağmen gerçekleştirmeye çabaladı. Uygulamaya çalıştığı politika Troçki'nin sürekli devrim programından izler taşıyordu. Che bunun ilgili görüşlerini şöyle aktarıyordu:

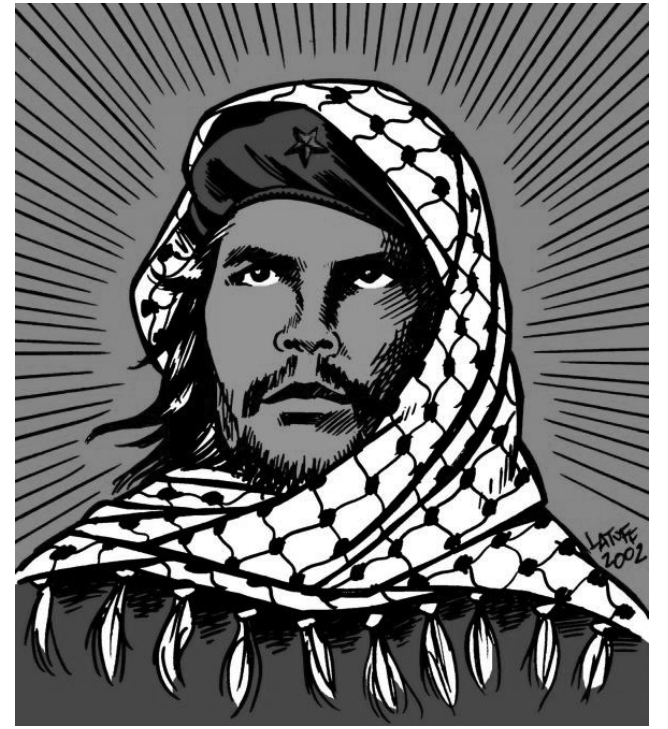
Latin Amerika'nın şu andaki tarihsel şartlan altında ulusal burjuvazi anti-feodal ve anti-emperyalist mücadelenin başında yer alamaz. Deneyim göstermektedir ki, ülkelerimizde bu sınıf, çıkarlarının Yankee emperyalizmiyle çatıştığı durumlarda bile, toplumsal devrim korkusu yüzünden felç olduğu ve sömürülen kitlelerin patlamasından ürktüğü için emperyalizmle karşı karşıya gelmeyi başaramamıştır.

Kübalı efsaneleşmiş iki gerillanın, Sanatamaria Cuadrado ve Armando Hart'ın kızı olan Kübalı aydın Celia Hart, 2007 yılında bir röportajda şunları ifade ediyor: “... Troçki'nin yazdıklarını okumaya başladığım zaman, onları bir şekilde Che Guevara'nın çalışmalarıyla aynı çizgide ve tanıdık olduğunu gördüm. (<http://www.marxist.com/celia-hart-trotskyist-cuban-revolution060807.htm>)

SONUÇ OLARAK...

Lenin Devlet ve Devrim eserinin girişinde devrimci önderlerin kaderleriyle ilgili şunu söyler: “Egemen sınıflar, sağlıklarında büyük devrimcileri ardı arkası gelmez kıyıcılıklarla ödüllendirirler; öğretilerini, en vahşi düşmanlık, en koyu kin, en taşkın yalan ve karaçalma kampanyalarıyla karşılarlar. Ölümlemlerinden sonra, büyük devrimcileri zararsız ikonlar durumuna getirmeye, söz uygun düşerse, azizleştirmeye, ezilen sınıfları “teselli etmek” ve onları aldatmak için adlarını bir hale ile süslemeye çalışırlar. Böylelikle, devrimci öğretileri içeriğinden yoksunlaştırılır; değerden düşürülür ve devrimci keskinliği giderilir.”

Che Guevara'da aynı akıbete uğrayan önderlerden. Kapitalistler onu değersizleştirmek ve sıradanlaştırmak için sınıf mücadelesine ilham yaratan portresini iç çamaşırlarından sosise kadar her alanda



Che Guevara'nın Bolıvyada CIA'in ölüm mangaları tarafından katledilişinin üzerinden elli yıl geçti. Ölümü üzerinden geçen onlarca yıla rağmen Che Guevara'nın devrimci ideallerinin hayaleti Latin Amerika coğrafyasını terk etmiş değil. Sadece Latin Amerika'da da değil. Eşitlik ve özgürlük uğruna hangi coğrafyada sokağa çıkılırsa çıkılsın orada değişmeyen devrimci sembollerden biri de Che Guevara'nın ikonik portresidir.

kullanıyorlar. Hatta Mercedes Benz firmasının CEO'su 2012 yılında katıldığı bir elektronik fuarında son model arabalarını tanıtırken “Yaşasın Devrim!” sloganını kullanmış ve bu esnada arkasında beresindeki kızıl yıldız Mercedes sembolüyle değiştirilmiş bir Che Guevara kendisine eşlik ediyordu.

Kapitalizm Che hakkında bu yolla yeni bir mit yaratmaya çalışıyor. Bu mitin tek dayanak noktası Che'nin keskin bakışlar attığı portresi. Mitlerin yaratılışında ikonlar önemli bir yer tutar. İkon mitin görsel tezahürü olarak karşımıza çıkar. Hıristiyanlığa ait mitler nasıl ki kilise duvarlarında asıl ikonlarla oluşturulduysa... Kapitalizmin istediği de tam olarak Che'nin portresini kilise duvarında asılı duran bir azizin ikonu konumuna düşürmek. Bu sayede onun gerçek öyküsünü mücadele eden, hak arayan kitlelerden kaçırmaya çalışıyorlar. Hâlbuki portrenin arkasındaki gerçekler tüm insanlığa umut olacak bir öykü barındırıyor. Lenin 20. yüzyılın devrimler yüzyılı olacağından bahsetmişti. Ekim Devrimi'nde Bolşeviklerin dünyaya yaydığı ateşi bir kenara bırakırsak, Che kadar ilhamı yeryüzünü kaplayan başka bir sembol gelmemiştir.

Marks, “Modern toplumdaki sınıfların ya da bunlar arasındaki savaşımın varlığını keşfetmiş olma onuru bana ait değildi” derken haklıydı; ancak modern toplumda sınıf mücadelesinin nesnel dinamiklerini ortaya koyabilen ondan başkası da değildir. Marks, kapitalist sistemin işleyiş dinamiklerini açığa çıkarmak için emek-değer teorisini kabul ederek yola çıksa da bu teorisinin çelişkilerini aşarak kapitalizmin doğasını anlamamızı sağlayacak artı-değer teorisini geliştirecektir. Artı-değer kavramı, kapitalist sistemde sömürünün kaynağını ortaya koyarak sınıf mücadelesinin harekete geçirici dinamiğine ışık tutup sosyalizmin bilimsel bir nitelik kazanmasına temel hazırlamıştır.



Kapital 150 Yaşında

Güneş Gümüş

İlk cildinin yayınlanmasının üzerinden 150 yıl geçti ama Kapital hala canlı tartışmaların odağı olmaya devam ediyor. Dünya üzerinde bu düzeyde toplumsal bir etki yaratabilen bir düşünür daha bulmak mümkün değil. Tarih boyunca en çok satılan ikinci kitabın Komünist Manifesto olması (ki birincinin İncil olduğunu belirtelim) da bu durumun bir göstergesi. Zamana yenilmeden süren bu etki ve popülerite, Marksizmin gerçeği açıklama gücünden geliyor. Marks ve Engels, kapitalist sistemi yaşadıkları dönemki eğilimlerinden yola çıkarak başarılı şekilde analiz ettikleri, çelişkilerini ortaya koydukları ve bu çürümüş düzeni değiştirmenin yolunu gösterdikleri için hala güncel, hala etkili.

Özellikle – kapitalizmin 4 büyük krizinden biri kabul edilen - 2008 krizinden sonra Kapital'e yönelik ilgi arttı; Marks'ın kapitalizme dair analizlerindeki haklılığı burjuva ideologlarca bile dile getirildi. Ekonomist dergisi 2017 Mayıs'ında yayınladığı bir yazıda Marks'ın bugün daha geçerli hale geldiğini; yoksulluğun artması, sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesi, finansın artan gücü gibi temellerde doğrulandığı söylüyordu. Hatta yazının “Marks'ın bir sonraki kurbanı olmaktan kendinizi korumanın en iyi yolu, onu ciddiye almaya başlamaktır” diyerek kapitalizmin vahşiliğini azaltacak çeşitli adımlar

atmadan olmaz demeye getiriyorlardı. Türkiye'den bu söylemi, ülkenin en büyük sermaye grubunun başındaki isim Ali Koç'tan da duymuştuk: “Gelir eşitsizliği başta olmak üzere bu sorunları liderler ya da iş dünyası gönüllü olarak düzeltemezse birilerinin bunu zorla düzeltmeye çalışacağından emin olabiliriz. Bu eşitsizliğe, vicdan sızlatan tabloya karşı biz kayıtsız kaldığımız takdirde başkaları başka şekilde bunu ele alacak ve bu tür sosyal patlamaların çok daha fazlasını görme tehlikesiyle karşı karşıya kalabileceğiz.”

SERMAYE DEDIĞİN KAN VE GÖZYAŞI

Sermayenin uzun vadeli çıkarlarını korumak için bazı ödünler vermek gerektiğini savunan Warren Buffet, Ali Koç gibi isimlerin “insancıl kapitalizm” üzerine sahte söylemlerinin aksine Kapital, sermayenin gerçek yüzünü de gözler önüne serer. Sermayedarı zekasıyla, girişimciliğiyle, risk almasıyla, yaratıcılığıyla sahip olduğu zenginliğin meşru sahibi olarak bizlere yutturmaya çalışan kapitalist düzene inat Marks, sermayenin, geçmiş kuşak emekçilerin gasp edilmiş emeklerinin bir cisimleşmesinden başka bir şey olmadığını ortaya koyar. Kaldı ki kapitalist gelişimin gereksinim duyduğu ilk sermaye birikiminin kaynağı her coğrafyada yağmadan başka bir şey değildir; yağmalananlar değilse de. Marks'ın ele aldığı İngiltere'deki ilkel birikim, sömürgeleştirilen dünya halklarının köleleştirilmesi ve kaynaklarının yağmalanmasına, ve emekçilerin topraklarından kopararak mülksüzleştirilmesine ve işçi sınıfının yoğun sömürsüne dayanmaktadır aslen. Türkiye'ye bakarsanız bu kaynağı, gayri Müslimlerin malları ve sermayesine zorbaca el konulmasında; köylülerin vergilerle soyup soğan çevrilmesinde, emekçilerin bütün hakları yok sayılarak sömürülmesinde bulursunuz. Marks boşuna, “Eğer para... 'dünyaya, bir yanağında doğuştan kan lekesiyle geliyor'sa , sermaye tepeden tırnağa her gözeneğinden kan ve pislik damlayarak geliyor.” dememiştir.

BİLİMSEL SOSYALİZMİN ANAHTARI KAPİTALİZMİN ANALİZİNDE

Marks, “Modern toplumdaki sınıfların ya da bunlar arasındaki savaşımın varlığını keşfetmiş olma onuru bana ait değildi”

derken haklıydı; ancak modern toplumda sınıf mücadelesinin nesnel dinamiklerini ortaya koyabilen ondan başkası da değildir. Marks, kapitalist sistemin işleyiş dinamiklerini açığa çıkarmak için emek-değer teorisini kabul ederek yola çıksa da bu teorisinin çelişkilerini aşarak kapitalizmin doğasını anlamamızı sağlayacak artı-değer teorisini geliştirecektir. “Radikal olmak, şeyleri kökünden kavramaktır” diyen Marks açısından bu katkılar, kapitalizmin işleyiş dinamiklerini anlamak açısından olmazsa olmazdır. Artı-değer kavramı, kapitalist sistemde sömürünün kaynağını ortaya koyarak sınıf mücadelesinin harekete geçirici dinamiğine ışık tutup sosyalizmin bilimsel bir nitelik kazanmasına temel hazırlamıştır. Artı-değer teorisi, kapitalizm içindeki hangi çelişkilerin toplumsal dönüşüm için fırsat yarattığının ve gelecek bir toplum için temellerin nasıl bugünden hazırlandığının da açığa kavuşmasına imkan verir. Ernest Mandel, artı-değer kavramının keşfinin önemini şöyle açıklar: “Marx'ın kendisi burjuva sınıfının tüm kesimlerinin karlarının, faizlerinin ve rantlarının genel toplamını temsil eden artı-değer kavramının keşfini kendisinin temel teorik keşfi saymıştır. Bu kavram hem sınıf mücadelesinin kökenlerini ve muhtevasını hem de kapitalist toplumun dinamiklerini açıklayarak toplumun tarihsel bilimi ve kapitalist ekonominin bilimini

birbirine bağlar” (Mandel, Marx'ın Kapitali, s.67).

Marks'ın, kapitalizm analizi için çıkış noktası üretim ve de kapitalist üretimin kalbinde yer alan meta olacaktır. “Genelleşmiş meta ekonomisi” olan kapitalizmi önceki toplumlardan ayıran sadece meta üretiminin çapı değildi; bütün bir ilişki değişmişti. Daha önceki toplumlarda üretim, kullanım değeri merkezlidir; üretilenlerin anlık tüketimi ya da egemen sınıfların arzuları için yapılır. Satılmak üzere üretilen ürünler olsa da bu mübadelede para sadece yeni ürünlere ulaşmak için aracı roledir. Oysa ki kapitalizm bütün bir üretim amacının değişmesi demektir. Kapitalistin amacı kendi ihtiyaçları ya da lükslerini karşılamak değil para kazanmaktır. Marks'ın sözleriyle “...artı-değer üretimi ya da artı-emeğin sızdırılması... kapitalist üretimin özgül amacı ve varoluş nedenidir.”

SINIF MÜCADELESİ SÜRMEYE MECBUR!

Artı-değerin kaynağını ortaya koyarken Marks, bütün metalar gibi emek-gücünün de iki yönlü bir karakteri – kullanım ve değişim değeri - olmasından yola çıkar. Emek-gücünün değişim değeri, üretilmesi için toplumsal olarak gerekli emek-zamanıdır (“Toplumsal olarak gerekli emek zamanı,



Kapitalizm, kendi haline bırakıldığında bedelini emekçi sınıflara ödeterek krizleri aşacak potansiyeldedir. Ancak emekçi sınıfların devrimci müdahalesi bu gidişata bir son verebilir ve kriz koşullarının yarattığı olağanüstülükten sınıfsız, sömürsüz topluma doğru devrimsel bir sıçramaya imza atmak için yararlanabilir.

olarak tanımlar. Bu oran, emek verimliliğinin de bir ölçüsüdür. Emek verimliliği arttıkça sermayenin organik bileşimi de büyür. Oysa ki artı-değerin yaratıcısı makineler ve hammadeler (Marks, geçmiş kuşakların emeklerinin cisimleştirdiği için ölü emek de demektir) değil; emek-gücüdür. Dolayısıyla üretim için gereken (değişen artı değişmeyen) sermaye miktarı giderek büyürken üretim sonucunda elde edilen artı-değer ise aynı çapta büyümektedir. Dolayısıyla artı-değerin toplam sermayeye oranı demek olan kar oranı düşme yönünde eğilim gösterir.

Bu durumda, kapitalistler yatırımlarına oranla en büyük kazancı elde edecekleri, daha yüksek kar oranına sahip sanayi kollarına doğru yönelme eğilimi gösterirler. Sermayenin bir sektörden diğerine doğru akışı kar farklılıklarını eşitleme eğilimi yaratacaktır. Sonuç, üretilen toplam artı-değer ve yatırılan toplam sermaye arasındaki ilişkiyi gösteren genel kar oranının şekillenmesidir.

Marks, kar oranlarının kapitalizmde genel bir düşme eğilimi gösterdiğini belirtir: “*Kar oranının sürekli düşme eğilimi, toplumsal emek üretkenliğindeki sürekli gelişimin, kapitalist üretim tarzına özgür bir ifadesidir.*” Emek üretkenliğinin artması demek bir emekçiye karşılık üretimde daha çok makine ve hammadde kullanıma sokulması, sermayenin organik bileşiminin yükselmesi demektir. Bunun anlamı kapitalistin üretim için muazzam bir sermaye yatırırken ona karşılık aynı büyüklükte artı-değer kitlesine ulaşamamasıdır. Sonuçta artı-değerin tek kaynağı emek-gücü olduğundan sermayenin organik bileşiminin yükselmesi kar oranının düşmesi demektir. Kar oranlarındaki düşme eğilimi, “kapitalist üretimin gerçek engeli bizzat sermayedir” tespiti bir kanıttır.

Marks'ın kriz konusundaki tespitleri ne yazık ki en çok yanlış yorumlanan analizlerinden biridir. Sanki Marks, kapitalizmde son verecek bir nihai kriz beklentisi içindeymiş gibi bir görüntü yaratılır. Gerçeklik hiç de öyle değildir. Marks açısından krizler, kar oranlarındaki düşüşün yarattığı çelişkileri aşma zorunluğunun kendini dayatmasıyla ortaya çıkan, “*kısa vadeli ve zora dayalı çözümlerdir.*” Krizler, kapitalizmin yeniden örgütlenip düzenlendiği süreçlerdir ve sermayenin tamamı tarafından aynı şekilde sonuçlanmaz. Daha güçlü olarak ayakta kalırken kimileri ortadan kalkacaktır. İşte böylece Marks'ın tariflediği sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesi de güçlenecektir.

Marks, kapitalizmi, kendinden önceki durağan sınıflı toplumlardan farklı olarak dinamik bir sistem olarak değerlendirir: “*Burjuvazi, üretim araçlarını ve böylelikle üretim ilişkilerini ve onlarla birlikte, toplumsal ilişkilerin tümünü sürekli devrimcileştirmeden*



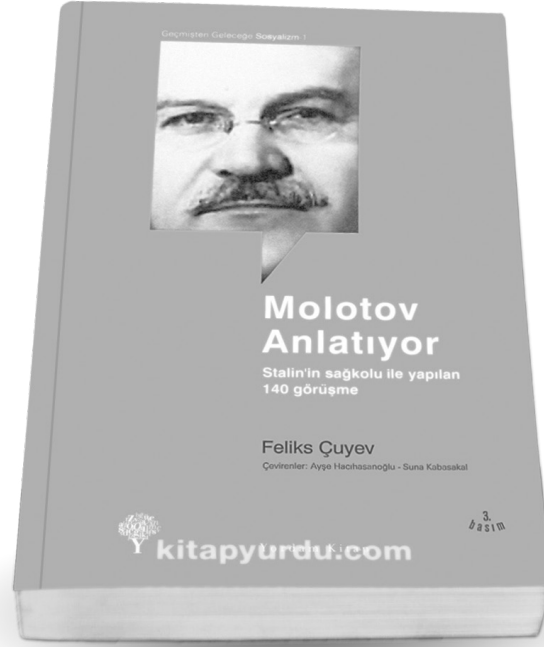
Sermaye sürekli olarak işçinin karşılığı ödenmemiş emek zamanını artırarak artı-değer üretimini büyütmeye çalışır: “Emek üretkenliğini artıran her araç gibi makinelerin kullanmanın amacı, metalleri ucuzlatmak ve işçinin çalıştığı sürenin kendisi için çalıştığı kısmını azaltarak, sermayedara karşılıksız verdiği diğer kısmını uzatmasıdır.” İşgününü uzatma, emeklilik yaşını yükseltme, haftalık izinleri azaltma, ücreti ve sosyal hakları kısma, işçi sınıfının kazanımlarını artıracak örgütlülüğü engelleme... Bunlar her gün yanibaşımızdaki işyerlerinde yaşanır durur.

var olamaz.” Dolayısıyla kapitalizm, kendi haline bırakıldığında bedelini emekçi sınıflara ödeterek krizleri aşacak potansiyelindedir. Ancak emekçi sınıfların devrimci müdahalesi bu gidişata bir son verebilir ve kriz koşullarının yarattığı olağanüstülükten sınıfsız, sömürsüz topluma doğru devrimsel bir sıçramaya imza atmak için yararlanabilir.

SONUÇ OLARAK

Kapital, 30 yıllık bir emeğin ürünü olarak ortaya çıkmış kelimenin tam anlamıyla bir şaheserdir. Marks'ın ömrü bu eseri istediği şekilde tamamlamaya ve hatta ortaya çıkan ciltlerin basımını görmeye yetmese de çağını kat be kat aşan bir etki yaratmıştır. Yazıldığı çağın eğilimlerinden yola çıkarak kapitalizmin projeksiyonunu bize en güçlü şekilde çizen Kapital, bu başarısıyla düşmanlarını -burjuva ideologları- bile kendisini ciddiye almak ve zorunda kalındığında hakkını teslim etmeye zorlamaktadır. Sosyalistlerin de aynı şekilde Kapital'in hakkını vermesi; başlangıçta ne kadar karmaşık ve zor görünürse görünsün bu eserle tanışması gerekir. İnsanlık tarihinden silip atmak istediğimiz kapitalizmi çelişkileriyle bilimsel olarak kavramanın yolu bu çabayı göstermekten geçmektedir.

“Genelleşmiş meta ekonomisi” olan kapitalizmi önceki toplumlardan ayıran sadece meta üretiminin çapı değildi; bütün bir ilişki değişmiştir. Daha önceki toplumlarda üretim kullanım değeri merkezlidir; üretilenlerin anlık tüketimi ya da egemen sınıfların arzuları için yapılır. Satılmak üzere üretilen ürünler olsa da bu mübadelede para sadece yeni ürünlere ulaşmak için aracı roldedir. Oysa ki kapitalizm bütün bir üretim amacının değişmesi demektir. Kapitalistin amacı kendi ihtiyaçları ya da lükslerini karşılamak değil para kazanmaktır. Marks'ın sözleriyle “...artı-değer üretimi ya da artı-emeğin sızdırılması... kapitalist üretimin özgül amacı ve varoluş nedenidir.”



Molotov Ne Anlatıyor?

V. U. Arslan

“- Tasfiyeler neden kadınları ve çocukları da kapsadı?”

- Ne demek, neden? Bir ölçüde izole edilmeleri gerekiyordu. Her türlü şikayette bulunabilirlerdi.” s.446

Ekim Devrimi'nin 100.yıldönümünde insanlık tarihinin bu zirvesine dair çokça şey söylendi, yazıldı. Ne var ki bu zirveden aşağı düşüşün derinlikli bir açıklamasını yapmadan Ekim Devrimi'ne övgüler dizmenin bir kıymeti olmayacaktır. Marksist Bakış'ın önceki sayılarında Stalinist bürokratik karşı devrimin dinamiklerine dair çokça şey yazıldı. Bu sefer daha farklı bir yol izleyerek hala Stalin'i savunanların referans kitaplarının başında gelen **“Molotov Anlatıyor - Stalin'in Sağ Kolu ile Yapılan 140 Görüşme”**yi inceleyeceğiz. Yani savunanlar nasıl savunmuş bunu göreacağız. Böylelikle bir yandan tarihsel olguları yerli yerine oturtma şansımız olacak, diğer yandan Stalinizmin bu en tepe isminin olaylara yaklaşım tarzını inceleme şansımız olacak.

MOLOTOV'UN SERÜVENİ

Eski Bolşeviklerden biri olan Molotov'un kaderi 1920'lerden itibaren Stalin'e bağlanmıştır. Devrim hızla geri çekilmekte, bürokratikleşme işçi devletini teslim almaktadır. Molotov, Stalin ile beraber yükselecek, bütün kirli işlere imzasını atacak, dışişleri bakanlığı başta olmak üzere birçok kritik görevde bulunup devletin iki numarası haline geldikten sonra Stalin'in gözünden düşüp iktidar tepelerinden uzaklaştırılacaktır.

Stalin'in ölümünden sonra ise yakın geçmişin bu etkili ismi, yine **Nomenklatura**'nın tepe kadrosunun içindedir. Sorun, Stalin'den sonra bürokratik aygıtın başında kimin borusunun öteceği sorundur? İlk etapta Molotov, **Malenkov** ve Beria birlikte Troika (üçlü) oluşturup iktidar odağı gibi davransa da kimse

kimseye güvenmemektedir. Ayağı kaydırılan kişi, diğer ikisi tarafından aldatılan **Lawrenti Beria** olur. Yönetimde Stalin'e en yakın olan, eşi benzeri görülmemiş temizlik hareketlerini yürüten siyasi polis ve NKVD'nin başı, korkunç psikopat Beria, herkes için bir nefret objesidir. Beria Molotov'a yakın durmaya çalışsa da Molotov, Beria'nın tasfiye edilmesini organize edenler arasındadır. Beria tam da Politbüro toplantısı sırasında 2.Dünya Savaşı'nda SSCB ordularını yöneten Juvkov ve emrindeki üst düzey subaylar tarafından tutuklanır. Beria'nın yüz binlerce kişiyi ölüme gönderirken kullandığı aynı korkunç suçlamalar bu sefer kendisine dönmüştür: **Vatana ihanet, Naziler'e destek olmak, karşı devrimci faaliyet ve terörizm.** Tıpkı kendisinden önceki NKVD başı cellat Yezhov gibi Beria da son ana kadar yalvarır... İnfazı General Pavel Batitsky gerçekleştirir.

Molotov, Beria'yı ölüme gönderen ekipte yer alarak aslında rakibi Kruşçev'in önünü açmıştır. SBKP'nin yeni birinci sekreteri ordudaki desteği de arkasına alarak SSCB'nin yeni lideri olurken Molotov'un yıldızı bu sefer bir daha parlamayacak şekilde sönecektir. 1956'daki 20.Parti Kongresi'nde Kruşçev beklenmedik şekilde Stalin'i hedef alır. Kruşçev, Stalin'in son nefesine kadar sürdürdüğü ve sadece SSCB'yi değil tüm Doğu Bloku'nu kasıp kavuran devlet terörünü açıkça hedef alan bir konuşma yapar. **Bürokratik aygıtın devlet baskısını mantıklı bir seviyeye düşürmesi gerekmektedir.** Devletin en tepesindekilerin bile ertesi günü görüp göremeyeceklerinin belli olmadığı bir durum, bizzat bürokratik aygıtın kendisi için zararlıdır. Kruşçev ile bu duruma bir düzeltme gelirken mesele Stalin'in şahsına özellikle sıkıştırılır. Kruşçev ile SSCB'de temelde

değişen hiçbir şey olmaz. İşçi sınıfı tüm siyasi haklardan mahrumdur, işine gidecek, söyleneni yapacak ve sorgulamayacaktır... Üretim ilişkilerinde değişen hiçbir şey olmayacaktır. Sadece devlet baskısı bir miktar gevşemiştir.

Kruşçev tarihe **de-stalinizasyon** olarak geçen bu süreçte aslında yapıyı korumuş, kendisi ile beraber birçok kilit ismi korkunç sorumluluklardan kurtarmıştır. Gelgelelim Kruşçev'in tasfiye edilecekleri listesinde kıdemli doğal rakipleri vardır ve bunlarında başında da Molotov gelmektedir. Molotov, Büyük Temizlik gibi korkunç suçlardaki sorumluluğu dolayısıyla hedef tahtasına konur. Tasfiye sırası bu sefer Molotov'dadır. Önce Dış İşleri Bakanlığı'ndan ardından da Politbüro'dan atılır. 1961'de ise parti düşmanlığı suçlamasıyla SBKP'den atılır. Kendisi de yakın geçmişte aynı suçlamayla nice insanları ölüme göndermiştir. Gelgelelim, Molotov öldürülmez. Tasfiye hareketleri eskisi gibi kanlı geçmemektedir. Partiye yeniden kabul edilmesi için birçok dilekçe verir, ama tekrar kabulü ölmesinden 2 yıl önce, ancak 1984'te olur.

KİTABA DAİR

Felix Çuyev, 1973'ten 1986'ya kadar Molotov ile yaptığı görüşmeleri "Molotov Anlatıyor - Stalin'in Sağ Kolu ile Yapılan 140 Görüşme" adlı kitabında toplar. Molotov, Kruşçev'den nefret etmekte, Stalin döneminde yapılanları (bazı hataları! kabul ederek) savunmaktadır. Gelgelelim, Molotov Stalin'i ve kendisini savunurken öyle şeyler söyler ki kendi savunmasını çökertir durur. Sözlerin bizzat Molotov'a ait olması da ayrıca çarpıcıdır. Bunlardan bazı örnekleri yazı boyunca sergilemeye çalışacağız.

Kitabın söylemeden edemeyeceğimiz göze çarpan ilk özelliği aleni sığlığıdır. Molotov, 600 sayfa boyunca neredeyse hiçbir kayda değer düşünsel derinlik göstermez. Teorik başlıklar altında söylenenler yüzeysellik, kaba formüller ve hatalardan oluşmakta. Tarihe yukarıdan bakışın bir örneği olarak kitapta işçi sınıfının devrimci mücadelesine, özne ve bir parametre olarak, çok çok az yer verilirken kitap baştan aşağı bürokrasinin tepesinde dönen ayak oyunlarının tek yanlı bir şekilde anlatılmasından oluşuyor. Tek yanlı derken bu kısma da açıklık getirmek gerekir. Anı yazıları ister istemez seçicidir, kişi kendisini kayırır, hasımlarına karşı daha acımasızdır. Molotov'un anlatımları ise yok ettikleri komünistler hakkında hiçbir belgeye dayanmayan, kendisiyle çelişen, gelişigüzel ve yalanlarla bezeli ifadelerle dolu. Mesela, Molotov Troçki için şu yalanı söyleyebiliyor: **"Troçki, Batı ülkelerinin işçi sınıfı bizi desteklemediği, köylülerle de birlik kurulamadığı için kurtuluş yolunun burjuva cumhuriyeti olduğunu sanıyordu"** (s.240) Tüm hayatı boyunca tam tersi için mücadele etmiş, daha hiç kimseler Rusya'da

sosyalist devrimi savunmuyorken sürekli devrim teorisini geliştirerek proleter devrim fikrini ilk defa ortaya atmış Troçki hakkında böyle bir iddiada bulunmak, iddia sahibini sadece gayriciddi yalancı biri konumuna düşürür. Kitap, Molotov'un hasımlarına karşı kullandığı bu gibi iddiaları ile dolu.

"Sosyalist bir devletin kapitalist ülkelerle uzun süre yan yana varlığını sürdürmesi düşünülemez. Ya biri ya öteki. Oysa Troçki buna inanmıyordu." (s.517) Sanki sürekli devrimi Stalin ve Molotov savundu da tek ülkede sosyalizmi savunan Troçki idi. Roller epey değişmiş! Derken Molotov bir çıkış daha yapıyor: **"Stalin, komünizmin tek bir ülkede kurulabileceğini söylemişti. Bu Marksizm-Leninizmle elbette ters düşüyor. 17.Kongre'de. Ben o zaman da buna karşıydım ama sesimi çıkaramadım. Ne yapmalıydım? Hallaç pamuğu gibi atarlardı beni."** (s.456) Molotov bu sözlerle

Stalinizmin ideolojik dayanak noktasını bir kalemde yanlışlıyor. Stalincileri üzecek bu gibi çıkışları okurken şaşırıyoruz, en azından Molotov'un tutarsızlığının uç boyutlarda olması gerçekten dikkat çekici. Molotov kendisiyle yapılan ve uzun yıllara yayılan repörtajların bazı bölümlerinde gelişigüzel şekilde doğruları ifade eder, ama neticede Molotov bu meseleleri hiç kurcalamaz, geçiştirir; böylelikle Stalin'in ve bu arada kendisinin yaptıklarını körü körüne savunmaya devam eder. İşte Buharin hakkında Feliks Çuyev ile Molotov arasında geçen bir konuşma:

"-Buharin insan olarak nasıl biriydi?"

-Kusursuz bir adam, yürekli birisi.

Tartışmasız dürüst. Fikirlerinde kararlı.

-Fikirleri uğruna öldü...

-Evet, çünkü parti çizgisine ters düştü.

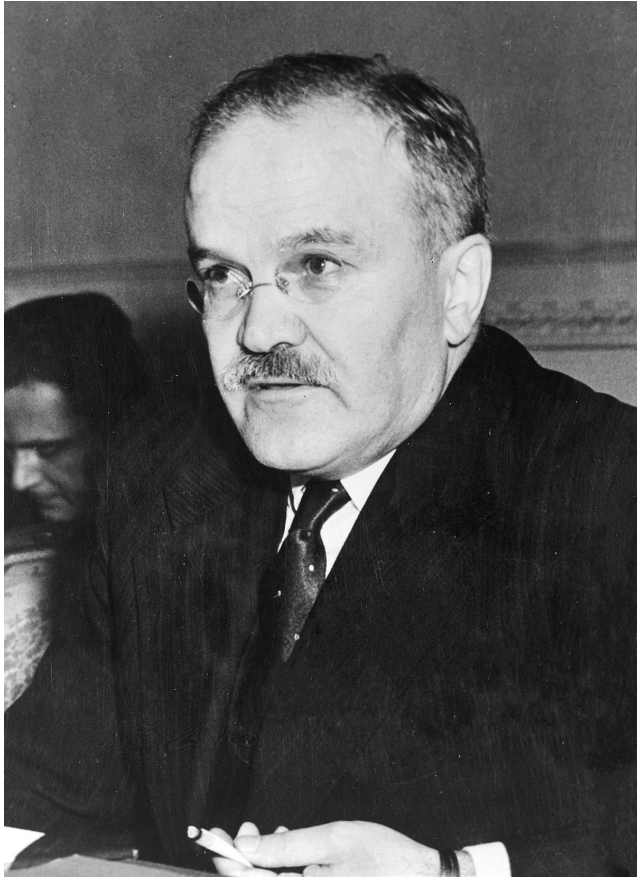
-Yani, saygıya layık birisi.

-Evet aynen öyle, insan olarak. Ama siyasi



NKVD başı olarak Büyük Temizlik'te aşırı gayretkeşlik göstereyen Yezhov, Stalin ve Molotov ile güvertede. Tasfiye edildikten sonra bir Stalinci gelenek olarak fotolardan da tasfiye edildi.





BÜYÜK TEMİZLİK

“Stalin biraz daha yaşamış olsaydı ben de hayatta kalamayabilirdim” s.512 Evet, Molotov bu sözleri sarf ettikten sonra infaz edilen komünistlere atılan iftiralar boşa düşüyor mu? Elbette ki düşüyor, ama Molotov’a göre hemen herkes hain, Stalin ve kendisi ise kahraman. Peki o zaman neden Stalin biraz daha yaşasaydı Molotov için de ölüm emri verecekti? Molotov’un cevabı, Beria ya da Nomenklatura’nın diğer aparatlarının yaptığı ayak oyunları. Ha bir de Stalin’in çok fazla yük yüklenmesi yüzünden fazla biçimde kuşkuculuğa kapılması var! Molotov’a göre, öldürülenler içerisinde bazı masumlar olabilir, ama büyük çoğunluk suçludur. Hatta katledilen yüz binler içerisindeki masumlar konusunda oranlar da verir: *“8 ya da 9’da 1 ya da 2 kişi!” s.423.* Bu da Molotov’un bile infaz edilenlerin 4’te 1’ine kadarının masum olduğunu kabul etmesi anlamına gelir. Gerçekte olan politik bir soykırımdır ve uydurulan gerekçeler saçmalaktan başka bir şey değildir.

Partinin düzmece Moskova Mahkemeleri’nde yargılanan Ekim Devrimi’nin önderleri zaten faşizm işbirlikçisi, karşı devrimci ve parti düşmanıdır. Diğerlerinin de irili ufaklı suçları vardır ve en sert cezalara çarptırılmaları, koşulların gereği olarak, zaruridir. Molotov’un bu mantığı kendisi için de pekala işletilebilir? O da üst düzey bir partili olduğuna göre infaz edilmesi durumunda suçu en az faşizm işbirlikçiliği olacaktı! Molotov’un abuk sabuk suçlamalarla toplama kampına gönderilen karısı Polina Semyonovna’nın durumuna ne demeli? O da Stalin erken öldüğü için hayatta kalanlardandı. Oysa Molotov’un 4 tane sekreteri o kadar şanslı değildi ve infaz edildiler.

*“ - Birinci sekreterimi tutukladılar, ikincisini de.
- Peki size suç atmadılar, hakkınızda rapor vermediler mi?
- Vermez olurlar mı? Ama bana söylemediler.
- Yoksa Stalin kabul etmedi mi? Nasıl kabul etmedi? Birinci yardımcımı tutuklamışlardı. Ukraynalı bir işçiydi o da. Çok bilgili biri değildi, ama ben ona namuslu bir adam olarak güvenirdim. Onu tutukladılar, anladığım kadarıyla çok da sıkıştırdılar, ama o hiçbir şey söylemek istemedi ve İçişleri Halk Komiserliği binasında asansör boşluğuna attı kendini. İşte benim kadrom...”*

Molotov’un kendi birinci yardımcısının katledilmesinden sonra çıkardığı sonuç bu: *“İşte benim kadrom.”* Samimiyet sıfır! Molotov’un *“sıkıştırmak”* olarak yumuşattığı şey en ağır fiziksel ve psikolojik işkencelerdi. İşkenceler, Molotov’un Çekistler dediği NKVD elemanlarının en yaygın sorgu yöntemi. Kruşçev anılarında Beria’nın şunları söylemeyi çok sevdiğini ifade eder:

“Dinleyin beni, bir geceliğine onu bana verin, ertesi sabah kendisine İngiltere kralı olduğunu itiraf ettireyim” (Kruşçev’in Anıları, Milliyet Yayınları, 1971, cilt-1, s.133) Moskova Mahkemeleri’nde sanıklar daha da olmadı aileleri üzerinden işkenceye maruz bırakıldılar ve uçuk kaçık itiraflar vermeye zorlandılar. Molotov gibileri, Büyük Temizlik’i savunurken insanlar hakkında delil diye sundukları tek şey, işkence altında alınan bu ifadelerdi. Ortada ne bir delil var, ne de başka bir şey. Ama uzun söyleşiler sırasında Molotov düzmece Moskova Mahkemeleri’nin gerçek niteliği hakkında konuşmadan duramıyor:

“Benim kanımca çok fazla sahtecilik ve abartma var. Rikov’un, Buharin’in, hatta Troçki’nin, Uzak Doğu’nun, Ukrayna’nın ve hatta Kafkasya’nın verilmesini (faşistlere) kabul ettiklerini düşünmüyorum, bu ihtimali tamamen dışarıda bırakıyorum” (s.431) dedikten sonra Molotov meseleyi şu şekilde yorumluyor: *“ama bu konuda sözler söylenmiştir soruşturmayı yapanlar basite indirgemişlerdir”.* İşte Molotov suçu soruşturmayı yönetenlere atıveriyor. Bu kadar basit!

Gelgelelim, aynı Molotov, Stalin biraz daha yaşamış olsaydı kendisinin hayatta kalamayacağını da teslim ediyor. Böylelikle, bir anlamda işin aslını ele vermiş oluyor. Büyük Temizlik’in NKVD başları ve infazcı organizatörleri olan Yagoda ve Yezhov daha öncesinde öldürülmüştür. Hiç kimse, ama hiç kimse güvende değildir. Bir zamanların Stalin’den sonraki en büyük ismi de olsanız bu hiçbir anlam taşımaz. Molotov’un durumu budur. Bir nesil komünist ortadan kaldırılmaktadır, azılı Stalciler, tetikçiler, Stalin’e tapıyor görünenler ve aktif siyasetten çoktan çekilmiş olanlar dahil, üstelik aileleri ile birlikte... Stalin dışında herkes, bürokraside görev almış, komünist partiye üye olmuş büyük kitlenin yanısıra geçmişte sol siyasete bulaşmış tüm isimler ve entelektüeller ile bilim insanları hedef tahtasındadır. İşte her biri kendi alanlarının (savaş uçakları, otomatik silah ve roket teknolojisi) efsaneleşen mucitleri olan isimlerin tutuklanmaları konusunda Molotov’un söyledikleri:

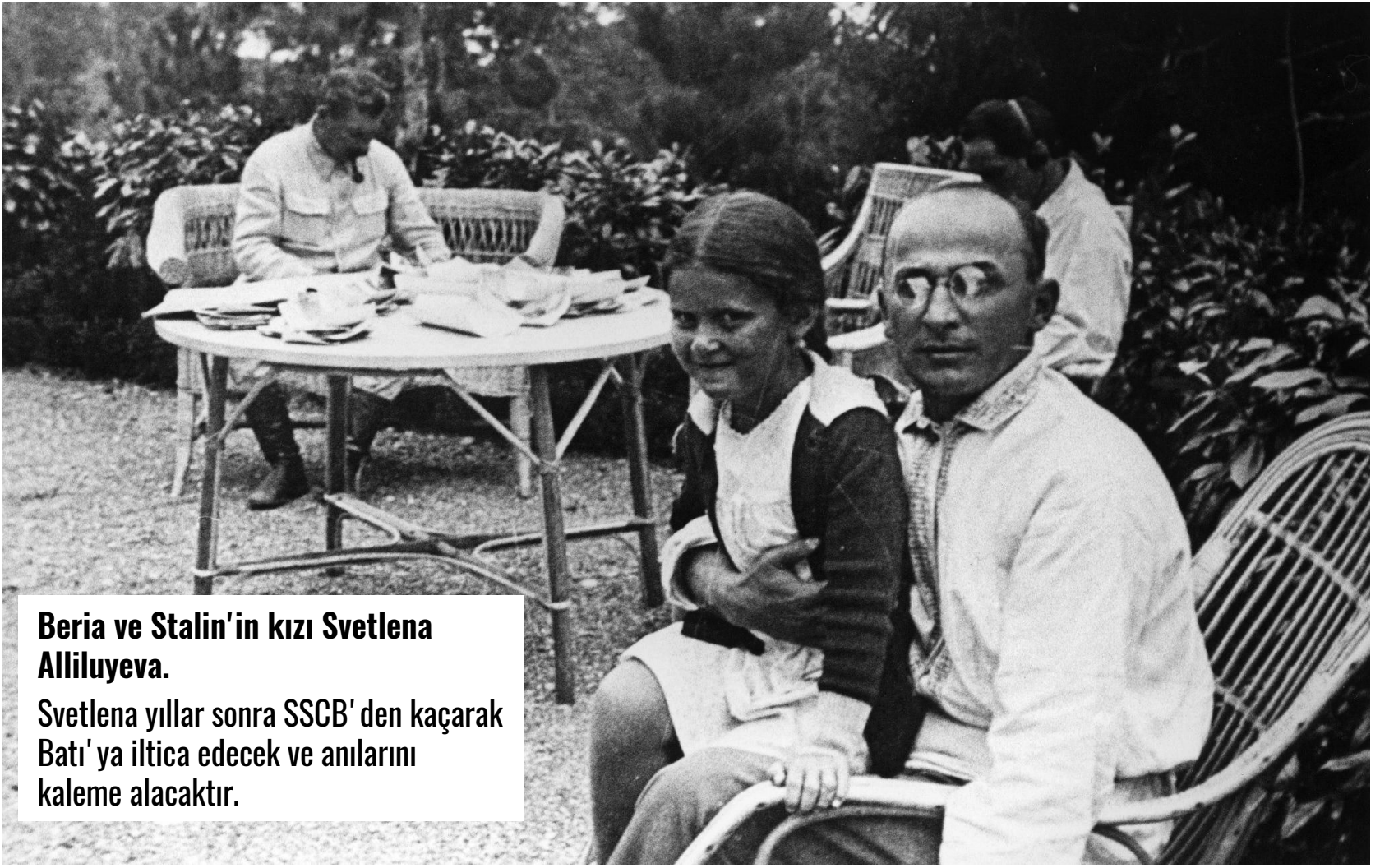
*“-Tupolev, Steçkin, Korolev gibi insanlar neden hapse yollandı?
- Hepsi hapis yattı. Çok zevzelikten. Üstelik ilişkileri ağırları da vardı. Bizi desteklemiyorlardı.” “Tupolev de tehlikeli bir düşman olabilirdi. Bize düşmanlık besleyen aydınlarla önemli bağlantıları vardı”*

Dünya çapında yürüyen silahlanma yarışının tam ortasında, en çok ihtiyaç duyulan, her biri alanında çığır açan askeri teknolojinin mucitleri bile hapse atılıp ölüm korkusuyla ecel terleri döküyorsa gerisini siz düşünün. Herkes diken üstündedir. Stalin’in kendisinin de (Molotov’un nazikçe ifade ettiği gibi s.339)

Molotov bu sözlerle Stalinizmin ideolojik dayanak noktasını bir kalemde yanıtlıyor. Stalcileri üzecek bu gibi çıkışları okurken şaşırıyoruz, en azından Molotov’un tutarsızlığının uç boyutlarda olması gerçekten dikkat çekici.

*anlamda tehlikeli birisi. Aşırı uçlarda gezerdi. Bunun gerçekten kanıtlanmış olduğunu gösteremem, en azından benim için, ama söylendiğine göre (!), SR’lerle birlikte Lenin’i öldürmek için komplo hazırlığına girişmiş. Amacı Lenin’i tutuklatmak. Oysa o dönemde kavga çok acımasızdı ve Lenin ölüme yollanırdı.
-Bu suçlama uydurma olabilir mi?
-Sanmıyorum.
-Ama olabilir de, inandırıcı olsun diye?
-Şunu bilin ki siyasal çalışmalarda başka bir rejim yanlıysanız her şey mümkündür. Buharin Lenin’e karşı birden fazla kere cephe aldı. Ona ütüpyacı gözüyle bakıyordu. Hatta daha da beteri, hain olarak!”*

Aslında bu diyalog Molotov’un ve kitabın bir özeti gibi. Molotov Buharin’e yapılan suçlamaların iğrenç iftiralar olduğunu bal gibi biliyor elbette. Ama bunları kabul etmek demek, bütün suçların sorumluluğunu kabul etmek demek ki Molotov bunu yapacak değil tabii ki. “Kusursuz, yürekli, iyi birisi, ama Lenin’i öldürmek için komplo hazırlığına girişmişti!” Bu saçmalıklar, maskaralıktan ötesi değil, Molotov’un anlatımlarının temel mahiyeti de bu.



Beria ve Stalin'in kızı Svetlana Alliluyeva.

Svetlana yıllar sonra SSCB'den kaçarak Batı'ya iltica edecek ve anılarını kaleme alacaktır.

nereden geleceği asla belli olmayan suikast ve darbe teşebbüsleri paranoyası içerisinde yaşamasını da bu tabloya eklemek gerek. Büyük Temizlik'teki 170 infaz listesini bizzat hazırlamış olan ve diğer listelerin hepsinde de imzası olan Molotov da ölümün soğuk nefesini ensesinde hissetmektedir.

İnfazlar inanılmaz boyutlardadır. 1934-39 arasında Stalin öderliğindeki bürokratik aygıt, Büyük Temizlik'te komünist parti içerisinde eşi benzeri görülmemiş bir politik soykırım örgütledi. Parti üyelerinin aileleri ve çocukları da öldürülenler arasındadır. Resmi rakamlar 1,548,366 tutukludan ve 681,692 infazdan bahsedecektir. Birçok tarihçi gerçek rakamların 1 milyon üzerinde olduğu konusunda hemfikirlerdir. İşte Molotov'un ağzından meselenin korkunç boyutu: *"Yezhov, bölge ve mahallelerde tutuklama kotası yapmakla suçlandı. Şu bölgede minimum 2 bin kişi yok edilecek, bu mahallede en az 50 kişi. Bu nedenle kursuna dizildi. Açıkçası kontrol mekanizması işlemiyordu."* *"Lenin zamanından beri Politbüro'da yer alan insanlardan bir tek Stalin kalmıştı, diğerlerinin hepsi muhalif oldular. Troçki, Zinovyev, Kamanev, Rikov, Tomski, Buharin... Tabii ki Stalin için zor bir durumdu."* Molotov'a inanacak olursak bütün bu isimler faşistten başka bir şey değildi ve ölümü de hak etmişlerdi. Bu durumda Ekim Devrimi'ni de faşistlerin yaptığına inanmamız gerekiyor!

YAHUDİ DÜŞMANLIĞI

Molotov, eşi Polina Semyonovna'nın tasfiyesini şu şekilde anlatır:

"Politbüro oturumunda Stalin, Çekistlerin Polina Semyonovna'yla ilgili hazırladıkları dosya hakkında bir açıklama yaptı, dizlerimde bir çözülme hissettim. Dosya gayet güzel kotarılmıştı, Çekistler çok iyi hazırlanmışlardı. Neyle suçlanıyordu? Bir Siyonist örgütle ve İsrail büyükelçisi Golda Meir ile ilişkide olmakla. Kırım'ı bağımsız bir Yahudi bölgesi yapmak istiyorlardı... Tiyatro oyuncusu Mihoels ile iyi ilişkileri vardı. Onu yabancı bir unsur olarak görüyorlardı". s.507

Bir zamanlar Stalin'in en yakın adamı olan Molotov'un da üstü çizilmiştir. Yakın çalışma arkadaşlarının tasfiyesinin ardından sıra karısı Polina'ya da gelmişti. Polina Semyonovna da eski bir komünist partili idi ve bürokrasinin üst basamaklarında görev almıştı. Ama işte Kırım'da bir Yahudi devleti kurma komplosuna karışmak gibi bir zırva ile hayatı karardı. İşte Stalinist devlet aygıtı böyle çalışıyordu. Deli saçması suçlamalarla insanlar bozuk para gibi harcanıyordu.

"Ben o sıralarda halen Dışişleri bakanyıldım. Bir gün Merkez Komitesi'nde Stalin bana: 'Boşanmalısın' dedi. Evde Polina 'Parti için gerekliyse yapmak gerek o zaman' dedi. 1948 yılının sonunda boşandık. Daha sonra Vişinski bana, karımın Stalin'e karşı suikast

*düzenlemekle suçlandığını söyledi."*s.510 Kırım'da Yahudi devleti komplosundan Stalin'e suikaste... Bugün bile hala Stalin'in devrimcilere attığı iftiraları gerçeklermiş gibi savunanlar Molotov'un kitabını iyi okumalıdır....

*"Hapiste bir yıldan fazla kaldı ve 3 yılda sürgün. Politbüro toplantısında Beria, arkamdan geçerken bana, 'Polina hayatta' diye fısıldıyordu. Lubyanka hapisanesindeydi ve ben hiçbir şey bilmiyordum"*s.508 Polina gibi çokları Stalin, beklenmedik şekilde öldüğü için sürgünden sağ çıkabildiler.

Molotov'un eşinin tutuklanması ve sürgüne gönderilmesi, Molotov dışında daha farklı bir konuyla da ilgilidir: Anti-semitizm. *"(Stalin'in) Belki anti-semitist duyguları rol oynadı bu durumda. Onun bu duygularından yararlanmayı da ihmal etmediler."* s.510

Molotov'un da ifade ettiği Stalin'in Yahudilik karşıtı eğilimleri, 2.Dünya Savaşı sonrasında geniş çaplı bir baskı dalgasına dönüşecektir. Troçki'den "küçük Yahuda" diye bahsedilir, "kozmpolitliği" ikide bir hatırlatılır. *"1939 yılında Litvinov görevden alındığında ve ben Dışişleri'ne geldiğimde Stalin bana dedi ki 'Halk Komiserliğini Yahudiler'den temizle."* Kitap boyunca Molotov'un kendisinin kullandığı anti-semitik ifadeler de iğrenç bir şekilde sırtır. Kamanev'i fizik olarak tam bir Rus'a benzeter, ama Yahudiliği gözlerinde yakalar. Troçki'nin hitabet

Central Committee of the Communist Party in 1917



A. Rykov 1881-1938
Soviet Premier
Shot



N. Bukharin 1888-1938
Politburo
Shot



Y. Sverdlov 1885-1919
President CC
Typhoid



J. Stalin 1879-1953
General Secretary
Cerebral Hemorrhage



G. Zinoviev 1883-1936
Politburo
Shot



M. Uritsky 1873-1918
NKVD
Civil War



L. Trotsky 1879-1940
Commissar Red Army
Assassinated



L. Kamenev 1883-1936
Chairman CC
Shot



V. Lenin 1870-1924
Soviet Premier
Stroke



A. Kollantai 1872-1952
Ambassador Norway
Heart Attack



I. Smilga 1892-1938
Military Rev. Comm.
Shot



A. Joffe 1883 - 1927
Commissar Foreign Affairs
Suicide



V. Nogin 1894-1926
CPC
Natural causes



A. Bubnov 1883-1940
Directorate Red Army
Died in prison



F. Dzerzhinsky 1877-1926
Comm. NKVD
Heart Attack



M.K. Muranov 1873-1959
CC
Natural Causes



G. Lomov 1888-1938
VSNKh
Shot



S. Shaumyan 1878-1918
Baku CPC
Civil War



J. Berzin 1890-1935
NKVD
Strangled



V. Milyutin 1884-1937
VSNKh
Shot



S. Artem 1883-1921
Comm. NKVD
Train Crash



E. Stassova 1873-1966
Secretary CC
Natural Causes



N. Krestinsky 1883-1938
Comm. Intl. Affairs
Shot



P. Dzshaparidze 1880-1918
Baku CPC
Civil War



G. Sokolnikov 1886-1939
Commissar for Finances
Died in prison



A.S. Kiselev (1879-1937)
VSNKh
Shot

1917'DE BOLŞEVİK PARTİSİNİN MERKEZ KOMİTESİ
Stalin'in partiyi ve Ekim geleneğini yok ettiğinin bir başka göstergesi



Lenin hayatının son döneminde Stalin'in sağlık gerekçeleriyle uygulattığı izolasyon içerisindeydi. Krupskaya bu izolasyonu deldiği ve Lenin'in mesajlarını dışarıya aktardığı için Stalin'i olağanüstü kızdırıyor ve endişelendiriyordu.

yeteneğine hayrandır ama yine “çok dikkat edilirse” Yahudi aksanı hissedilir. Birçok defa vurguladığı Troçki'nin etkili hitabeti ise “özel” bir eğitimin ürünüdür...

İsrail devletini 1948'de ilk tanıyan devletin Stalin SSCB'si olması tesadüf değildir. SSCB içerisindeki yüz binlerce Yahudi zamanla İsrail'e göçer... Ülkeye katkı sunan en değerli edebiyatçılar, sanatçılar ve bilim insanları öldürülür. Sağcı komplo kafasının sıkça tekrarladığı dünya çapında işleyen Yahudi komplosu tezleri Stalinizm tarafından da benimsenmiştir. Bolşevik Partisi, Çarlık zamanında Yahudilere karşı örgütlenen pogromlara karşı elde silah Yahudi mahallelerini savunmaya giderdi. Lider kadro içerisinde çok sayıda Yahudi kökenli Marksist önder bulunurdu. Her şeyden öte K.Marx Yahudi kökenliydi, ama Stalin dibine kadar Yahudi karşıtı idi.

BÜYÜK RUS ŞOVENİZMİ

“Stalin'in Sovyetler Birliği'ni oluşturan halklar arasında en kayda değer olanlar dediği Rus halkı. Bu, büyük millet şovenizmi değil, ama basit bir tarihi gerçek. Milliyetler konusunda uzman birisi varsa o da Stalin'dir” s.288 Molotov ile yapılan 600 sayfalık görüşme boyunca büyük Rus şovenizmi hemen her yere sinmiş durumda. Rusların 300 yıllık Moğol-Tatar boyunduruğundan kurtulmasını anlatıp Stalin'i milli bir kahraman yapmasından tutun da Lenin'in “tam bir Rus” olmasına varana kadar. Oysa Lenin büyük Rus şovenizminden ne kadar tiksiniyordu!

Derken Molotov farkında mıdır bilinmez, acayip bir itirafta bulunur: *“Lenin Stalin'in milliyetler konusu üzerine yazdıklarını göklere çıkarttı. Ama eleştiriyordu da. Stalin ve Cerjinsky'yi kast ederek, Rus olmayanların bazen Ruslardan daha Rus olduklarını*

söyledi. Bu durum Stalin'de çok açık, fazlasıyla hem de, özellikle de son senelerde ortaya çıkmıştı” s.296

Molotov ile repörtajı yapan ve kendisi de sıkı bir Stalinçi olan Feliks Çuyev bir parantez açarak bize şu bilgiyi paylaşır: *“Stalin'in kızı Svetlana Allileyeva kitabında erkek kardeşi Vassily'nin ona sır olarak saklaması koşuluyla babalarının gençliğinde Gürcü olduğunu söylediğini yazar.”*

Molotov Stalin'in ofisini tarif ederken de dikkat çekici ayrıntıları paylaşır. Duvarda eski “kahraman” Çarlık Ordusu generallerinden **Suvorov ve Kutuzov**'un resimleri asılıdır. s.313. Stalin'in ünlü Sovyet yönetmen Sergei Eisenstein'dan Korkunç İvan'ın filmi çekmesini istediği, fakat Eisenstein'ın İvan'ı biraz korkunç resmetmesi üzerine Stalin'in çok sinirlendiği meşhur bir hikayedir. İşin aslı Stalin eski Çarların geleneğinden gitmektedir. Daha kitabın başında Molotov durumu ortaya koyar: *“Dışişleri Bakanı olarak görevimin vatanımızın sınırlarını olabildiğince genişletmek olduğunu düşünüyordum. Stalin ile birlikte görüldüğü kadarıyla hayli başarılı olduk.” s.27* Sonra yazar yaşanmış bir öykü anlatır: *“Stalin'in kır evine okul kitapları gibi küçük boyutta, SSCB'yi yeni sınırları ile gösteren bir harita gelmiş ve Stalin bunu duvarına asarak: ‘Bakalım durum ne gösteriyor? Kuzeyde her şey iyi gidiyor, doğru. Leningrad sınırlarını genişlettik çünkü Finlandiya bize karşı son derece suçluydu. Baltıklar - daima Rus toprağıydı- yine bizimdir. Belarusya birleşti. Ukraynalılar ve Moldovyalılar gibi. Demek ki Batı'da her şey normal.’ Doğu sınırlarına geçer: ‘Burada ne durumdayız? Kuril Adaları artık bizim. Sahalin de, bakın ne kadar güzel! Aynı şekilde Port Arthur ve Dalny de bizim.’ Stalin'in pipo tuttuğu eli Çin'in üstünde dolaşır: ‘Doğu Çin demiryolu hattı bizim ve Çin'de, Moğolistan'da her*

şey yolunda...Ama işte burada sınırlarımız hoşuma gitmiyor’ der. Güney Kafkasya'yı göstererek.”

STALİN TÜRKİYE'DEN TOPRAK VE BOĞAZLAR'DA KONTROL İSTER

Molotov, Güney Kafkasya sınırlarını beğenmeyen Stalin'in Batum'a komşu olan bölgeyi ve Ağrı'yı istediğini anlatır. Ayrıca Boğazların denetimi için de hak iddia edilir. s.117-118. *“Türk toprakları üstünde hak talebimiz vardı. Konuyu Gürcü bilim adamları ortaya attılar.”* Stalinçi politika daima gülünç bir şekilde “bilim adamlarına” referans verir. Molotov Gürcü bilim adamlarına rağmen (!) itiraz eder, ama Stalin “bastırır.” Molotov bu konuda Stalin'i hatalı bulur: *“Aslında bu bizim yönümüzden bir hataydı. Türkiye sosyalist bir ülke olsaydı eğer, bundan belki o zaman söz edebilirdi” s.117* Molotov, Çarlık Rusyasından kalma emperyal hak iddialarını sosyalist bir ülkeye dayatabileceklerini ima eder bu sözlerle. Gerçekten de bu rejimler Rusya'nın vasal devletlerinden öte bir durumda değildir. Kitapta çok içki içtiği rivayet edilen Çekoslovakya Cumhurbaşkanı Gottwald'a Stalin'in şöyle seslendiği anlatılır: *“Sizin ülkenizde sen tek dürüst adamsın, ama işte sen de ayyaşsın!” s.141* İşte güya sosyalist bir devletin cumhurbaşkanına ve halkına bu şekilde hitap eder, edilir. Stalinizm sosyalizmle değil, milliyetçilikle alakalı bir olgudur.

Yordam Yayınevi, kitabın önsözünde Stalin'in Türkiye'den toprak ve boğazlarda kontrol istemesine dair bir açıklama getirir. Çünkü **Yalçın Küçük** Molotov'un böyle bir şey demediğini iddia eder. Yayınevi de cevap olarak kitabı orijinal dili olan Rusça'dan bir kaç usta çevirmene kontrol ettirerek



Molotov-Ribbentrop Paktı, Doğu Avrupa'nın Nazilerle paylaşma anlaşması imzalanırken..

çevirdiklerini açıklar. Yani Yordam Yayınevi Yalçın Küçük'ü boşa düşürür. Stalin'in Türkiye'den toprak talep etmesi, Y.Küçük gibi milliyetçi damarı oldukça güçlü, koyu bir Stalinci için büyük çelişkiler yaratan kabul edilemesi zor bir gerçektir.

ZİHNİYET

Molotov, Stalin'in Lenin'in eşi Krupskaya hakkındaki sözlerini şu şekilde aktarır:

"Neden ona karşı iyi davranacaktım. Lenin'le yatmış olmak Lenin beratını almak için yeterli değil" Stalin bana yaklaşık olarak şöyle dedi: 'Lenin ile aynı tuvaleti kullanıyor diye onu takdir edip Lenin'in yaptığı gibi saygı duruşunda mı bulunmam lazım" "Bütün bunlar kaba sözler. Stalin Krupskaya'ya Marksist olmak için bir Marksistle aynı yere atmenin yeterli olmadığını söyledi" s.230

Bayağılıkta zirve yapan bu sözler, Stalin'in tıynetini ortaya koyduğu gibi Stalin'in, Lenin'in son döneminde ne kadar güçlendiğini ve aynı zamanda Lenin ile karşı karşıya gelmekten ötürü ne kadar hassas bir durumda olduğunu ortaya koyuyor. Ne var ki Lenin'in ömrü bu kavgayı sonuna kadar götürmeye yetmeyecektir. Lenin'in eşi ve aynı zamanda Bolşevizmin kurucusu ve yaşayan tarihi olan Nadejda Krupskaya hakkında Molotov ve Stalin'in ifade ettikleri gerçekten iğrenç. Stalin Molotov'un da ifade ettiği gibi Krupskaya'ya karşı amansız şekilde öfkeli, çünkü Krupskaya Lenin'in Stalin'e karşı olan mücadelesini kamuoyuna taşımaya çalışmakta ve ölümünden sonra da Stalin'e cephe açmaktadır. Krupskaya Lenin'in son kavgasının Stalin'e karşı verildiğini gayet iyi bilmektedir. Stalin, daha henüz Lenin sağ iken Krupskaya'ya hakaretler edebilecek duruma ulaşmıştır. Lenin de buna karşın Stalin'e yazdığı mektupta kendisiyle bütün insani

bağları kopardığını yazmıştır. Ama Molotov kitap boyunca Lenin'in en sevdiği yoldaşının Stalin olduğunu ilan edip durmaktadır. Oysa Lenin'in vasiyetinde Stalin'in görevden alınmasını istemiştir. Bu mektupsa kamuoyundan gizlenecektir.

Molotov kitap boyunca Stalin'i haklı göstermeye çalışsa da şu gibi açıklamaları yapmaktan kendini alamaz: *"Stalin'in itibarı ve yetkisi yavaş yavaş Lenin'in öngöremeyeceği ve hatta istemeyeceği kadar genişledi. Tabi ki herşeyi önceden tahmin edebilmek mümkün değildi."* s.197

Molotov, Stalin'in eşi Alliluyeva'nın ölümüne de tanıktır: *"Aklımda kalanlar ne mi? Stalin onun intihar ederken kullandığı silahı aldı ve dedi ki 'Tabancadan çok oyuncuğa benziyor; yılda bir kereden fazla işe yaradığı olmadı'*

Kitap boyunca Molotov'un kendisinin kullandığı anti-semitik ifadeler de iğrenç bir şekilde sırtır. Kamanev' i fizik olarak tam bir Rus' a benzetir, ama Yahudiliği gözlerinde yakalar. Troçki' nin hitabet yeteneğine hayrandır ama yine "çok dikkat edilirse" Yahudi aksanı hissedilir. Birçok defa vurguladığı Troçki' nin etkili hitabeti ise "özel" bir eğitimin ürünüdür...

Kötü bir eş oldum dedi Stalin 'onu sinemaya götürecekt kadar zamanım yoktu" s.270 Alliluyeva'nın intiharı, kişisel buhran olmanın yanısıra aynı zamanda siyasal bir tepkidir. Alliluyeva, daha çok gençken yetenekleri ile öne çıkmış, Lenin'in sekreterlerinden birisi olmuştu. Kendisinden 23 yaş büyük Stalin ile evliliği ise giderek kabusa dönüşecekti. Bağlı

olduğu komünist ilkelerin yerle bir olduğunu gören, işçilerin, köylülerin, yoldaşlarının düştükleri duruma üzülen, hayal kırıklığına kapılmış, ihanete uğramış hisseden Alliluyeva gidişata daha fazla dayanamaz. Kendisine son zamanlarında destek olmaya çalışan erkek kardeşi Pavel de 6 yıl sonra Büyük Temizlik'te katledilir. Molotov, Alliluyeva'nın intiharını kadınsı kaprisleri ve kıskançlıkları üzerinden resmederek bir kez daha alçalışta sınır tanımaz.

Stalinist zihniyetin ne menem bir şey olduğunu göstermek için Molotov bir dolu örnek veriyor. En ilgi çekicilerden birisi de şöyle: *"Almanya'ya büyükelçi olarak Dekanozov tayin edildi. Bu göreve Stalin tarafından aday gösterilmişti. Söylendiğine göre Ermeniydi, ama kendisini Gürcü olarak tanıttıyordu. Stalin onu ikna etmeye çalışıyordu: 'Gürcü değilsiniz diye" s.45* Gerçekten muntazam bir seviye!

Stalin'in kurmuş olduğu ekipten sağ kalanları Molotov şu şekilde tarifler: *"Kruşçev, kesinlikle komünist partiye yamamış gerici bir kişilik. Tabi ki komünizme inanmıyordu. Bulganin hiçbir işe yaramaz, rüzgarın götürdüğü yöne gider. Beria bence yabancı birisi. Partiye kötü niyetlerle girdi. Malenkov yetenekli bir aparatçik... Stalin'in arada Beria'yı hor gördüğünü belli ettiği olurdu. Onu bertaraf etmek istiyordu. Ama kime gerçekten güven duyduğunu da söylemek zordu. Bence hiçkimseye güvenmiyordu. Gençler arasında da kimse yoktu. Leningrad'dakilere gelirse de onların hepsini yok etmişti... Tercihini Kruşçev'den yana yaptı. İşte orada da ayağını halıya taktı."*

SAVAŞ

Diğer Stalinciler gibi Molotov da Stalin'i savunmak için dönüp dolaşp 2.Dünya

Savaşı'ndaki "büyük vatan savunması"nı önümüze koyuyor. Meseleyi biraz irdeleyelim: Gerçekten de Naziler Stalin sayesinde mi yenilgiye uğratıldı? Bu süreci doğru okumak için meseleyi Marksist bakış açısının sınıf mücadelesinin tarihi ve uluslararası perspektifinden okumak gerekir. Konumuz Hitler'i yenmekse meseleye ilk önce Hitler'in Almanya'da nasıl zafer kazandığını sorgulayarak başlamamız gerekir. Molotov de bir yerde bu soruyu soruyor ve bakın nasıl cevap veriyor: **"Anlamıştık ki Hitler her şeye rağmen Alman halkını anlık denecek bir zaman sürecinde örgütlemişti. Büyük bir komünist partisi vardı ve bir anda görüldü ki kimse yok"** s.65 Molotov, her zamanki gibi meselelerin gerçek kavranışını engellemek ve okuyucu bayağı bir şekilde yanıltmak derdinde. Bir kere Hitler anlık derecede bir zamanda yükselmedi. Hitler yıllar boyu yükselişini sürdürdü ve Nazizm Almanya'da iktidara göz göre göre uzandı. Molotov'un bahsettiği o büyük Alman Komünist Partisi (KPD) yüz binlerce üyesi ve milyonlarca sempatizanı ile bir anda yok oluvermedi. Moskova'dan Stalin-Molotov ekibinin gönderdiği emirlerdi KPD'yi felç eden. Neydi bu emirler? KPD'den Nazilere değil, sosyal faşist ilan ettikleri sosyal demokrasiye odaklanması isteniyordu, çünkü daha tehlikelilerdi! KPD, bu şekilde faşizme karşı pasifist ve yenilgici bir tutum almaya sürüklendi. Dünyanın en örgütlü işçi sınıfı bu sayede moralmen çökertildi, eli kolu bağlandı ve kıpırdayamaz hale getirildi. Tek bir kurşun atılmadan Hitler'e Almanya'yı teslim edenler Stalin ve Molotov'dan başkası değildi. Stalin'in Nazilere çalışmakla itham ettiği Troçki ise yaklaşan büyük felaket karşısında Alman işçi sınıfını bir an evvel faşizme karşı harekete geçmeye çağırıyor, Stalinistlerin önemsiz göstermeye çalıştıkları Hitler'in zaferini önlemeye çalışıyordu. Molotov bunları anlatacak ve suçlarını kabul edecek değil tabii ki.

Molotov'un dışişleri başkanlığına damgasını vuran en önemli olay Molotov-Ribbentrop Paketi'dir. Ribbentrop zamanın Nazi genelkurmay başkanı. Bu paktle SSCB, Nazi Almanyası ile Doğu Avrupa'yı paylaşmış ve 2 yıl boyunca iyi ilişkiler sürdürmüştür. Derken Hitler tam da sert kışları olan devasa Rusya'nın işgali için en uygun zamanda 1941'in Haziranında SSCB'ye saldırır. Naziler, büyük bir hızla zaferler kazanır. Kızıl Ordu'nun hazırlıksız yakalandığı ortadadır. Naziler ancak korkunç bir insani bedel ve Hitler'in yaptığı bazı kritik hatalar sonucu durdurulabilecektir. Savaşın ilk evresindeki büyük kayıplar konusunda Molotov ortada bir sorun yokmuş gibi anlatırdıysan Feliks Çuyev, açık olan gerçeği Molotov'un önüne koyar ve sorar

"-Yani biz gücümüzü harekete geçirmeyi başarana kadar darbeyi yedik.

Doğru bu mümkün. Harekete geçmeyi başaramadık denemez ancak bütün olanaklarımızı kullanmayı bilemedik." s.57

Diğer taraftan asıl büyük kırılma, Büyük Temizlik'te Kızıl Ordu'nun neredeyse tüm liderlerinin tasfiye edilmesidir. 1937'de Anti-Sovyet Troçkist Askeri Örgüt duruşması başlar. İç savaş kahramanı efsanevi Mikhael Tuhaçevski baş sanıktır. Buna göre hemen hepsi iç savaş kahramanları olan tüm Kızıl Ordu liderleri Nazilerle işbirliği yapmakta ve sovyet karşıtı komplolar hazırlamaktadır! Neticede Kızıl Ordu'daki generallerin %90'ı, albayların %80'i ve 30 bin subay katledilir. Tam da 2.Dünya Savaşı başlamadan 2 yıl önce Kızıl Ordu'nun kolu kanadı kırılır. Katledilenlerin aileleri de kendilerini bekleyen korkunç sondan kaçamazlar. Tuhaçevski'nin karısı ve 2 erkek kardeşi infaz edilir, 3 kız kardeşi Gulag takım adalarına sürülürken, 12 yaşındaki kızı tutuklanır ve Kruşçev zamanına kadar hapiste kalır. Benzer öyküler her yerdedir. Molotov'un kitapta fırsat buldukça kendisine büyük saygı duyulan Tuhaçevski'ye saldırdığını görüyoruz. Ama işte Molotov Nazilerle iyi geçindikleri zamanda onları şöyle pohpohluyordu.

"Avrupalı büyük güçlerden söz ediyorsak, o halde bugün Almanya savaşın en kısa zamanda sona ermesi ve barış için çabalayan bir devlet durumundadır, fakat İngiltere ve Fransa, daha dün saldırıya karşı çıkan bu devletler, savaşın devamından yana ve barışın sağlanmasına karşıdır. ... Bütün öteki ideolojik sistemler gibi

Hitlerizmin ideolojisi de onaylanabilir ya da reddedilebilir, bu, siyasal görüşlere göre değişir. Ama herkes şunu kavrayacaktır ki, bir ideoloji zorla yok edilemez, savaş yoluyla ortadan kaldırılamaz. Bu yüzden, 'Hitlerizmi ortadan kaldırmak' için yapılan savaş gibi, 'demokrasi' için mücadelelerin sahte bayraklarıyla örtülen bir savaş gibi savaşları sürdürmek, sırf anlamsız değil aynı zamanda canicedir de." (Molotov'dan aktaran III Enternasyonal 1919-1943 Belgeler, çev. Ümit Kıvanç, Belge Yayınları, 1979, s. 257-262)

SONUÇ

"Molotov Anlatıyor" Stalin'i aklamaya çalışan bir çalışma olsa da aslında anti-Stalinist fikirleri güçlendirmeye hizmet edebilir. Tarihin ironisi Türkiye'deki Stalinciler, bu kitabı bir savunma olarak öneriyorlar. Onlardan birisi de yayınevini önsözde teşekkür ettiği akademisyen Candan Badem. İnsan bu bayların okuduklarını idrak edip edemediklerinden şüpheye düşebilir. Ne var ki katı Stalinci tedrisattan geçen Türkiye solunun birçok ögesi için Stalinizm eleştirisi, dinlerine edilmiş bir küfür gibi ve en büyük günah saydıkları Troçkizme dalalet. Bu kişilerin şuuruları öylesine kapalı ki ne desen boş. Bu dogmatik anlayış elbette mücadele alanına da yansıyor. Nitekim en çarpıcı tarihsel gerçekleri bile olduğu gibi ele alamayan bir solun Marksizm adına hareket etmesi çok büyük bir çelişki ve böyle bir solun başarılı olamayacağı da ortada. Bu yüzden mücadeleciler yeni kuşakları devrimci Marksist fikirlere kazanmak zorundayız.



HOLODOMOR

Stalin tüm uyarılara rağmen bir gecede zorunlu devletleştirme kararı aldığı anda tarımsal üretim çok büyük oranlarda düşer. Peşpeşe gelen kıtlık yıllarında milyonlarca köylü hayatını kaybeder.



Öylesi Bizden Uzak Olsun!

Derya Koca

Sosyalistler, düşmanlarının gözünde bile itibarı olan bir gelenek ve kültüre sahip. İşkenceci isimlerin dahi devrimcilerin ortaya koyduğu direniş karşısında saygı duyduğunu itiraf ettiği bir gelenek bu. 68 kuşağının önderlerine bakın. Hepsi dönemin üniversite okuyabilen az sayıdaki ayrıcalıklı kesiminden olabilirdi. Bu adaletsizlikler dünyasının kazanımı olmayı elinin tersiyle itip tarihe mal oldu. Saygınlık, emekçi halkla kaderini birleştiren, özverili ve gözüpek bu gelenekle kazanıldı.

Sosyalist geleneğe bu damar varlığını koruduğu için bu itibar devam ediyor. Ancak bu itibarın alttan alta önemli ölçüde aşındığını da söylemek haksızlık etmek değil, gerçekleri konuşmak olacaktır. Sosyalist olmak bir şeydir, devrimci olmak onun bir adım ilerisidir. Düzenin nimetlerinden, balından kaymağından nasiplenmenin önüne birkaç Marks kitabı, birkaç afilli söz geçemez. O sınırı insan çizer. Emekten, ezilenden yana olmak, tutarlı bir yaşam sürdürmeksizin hiçbir şey ifade etmez. Lafazanlık, gevezelik; sosyalist olmayı bir cemaat kültürü gibi yaşamak, işe gelince klavyede militan kesilmek... Sanılmasın ki bu hastalıklar sadece içinden geçtiğimiz döneme özgü. Kaderini bir dünya dolusu insanın kaderi ile eşitlemek; yani devrimci olmak başka bir çizgiyi geçmektir. İyi sosyalist olmanın koşulu devrimci olmaktır.

SAVRULMA VE AŞINMA

Sosyalistlerin tarihsel olarak zayıflaması ve içine düştüğü ideolojik savrulma emekçi halktan yana, zalime karşı gerekirse bedel ödeyen değil de; yaşam tarzı, kimliksel kutuplaşmalarda aldığı pozisyon üzerinden bir "solcu" tipi doğurdu. Bu vasatlık sol içinde öylesine güçlü ki, kendisini solda tarifleyen aydınların bir kısmını da kendisine benzetti. Sağlam ve tutarlı devrimcilerin ve

Sosyalistlerin tarihsel olarak zayıflaması ve içine düştüğü ideolojik savrulma emekçi halktan yana, zalime karşı gerekirse bedel ödeyen değil de; yaşam tarzı, kimliksel kutuplaşmalarda aldığı pozisyon üzerinden bir "solcu" tipi doğurdu. Bu vasatlık sol içinde öylesine güçlü ki, kendisini solda tarifleyen aydınların bir kısmını da kendisine benzetti. Sağlam ve tutarlı devrimcilerin ve aydınların varlığını kesinlikle dışlamıyoruz ancak çok rahat söyleyebiliriz ki "hem hayatın zevklerini doyasıya yaşarım hem solculuk yaparım" sığığında çıkamayan bu yeni "tip" emekçilerin sermayeye karşı, yoksulun zengine karşı mücadelesi yerine kimliksel çelişkiler üzerinden ilerleyen bir iklimden rahatlıkla beslendi.

aydınların varlığını kesinlikle dışlamıyoruz ancak çok rahat söyleyebiliriz ki "hem hayatın zevklerini doyasıya yaşarım hem solculuk yaparım" sığığında çıkamayan bu yeni "tip" emekçilerin sermayeye karşı, yoksulun zengine karşı mücadelesi yerine kimliksel çelişkiler üzerinden ilerleyen bir iklimden rahatlıkla beslendi. Çünkü solun neredeyse tamamı da, o yaşam tarzı kutuplaşmasının bir parçası oldu. Emekçilerden yana söz üretip harekete geçmeyince, kendi varlığını dayandığı kimliğin yaşam tarzına yasladı. İdeolojik tartışmasını belki burada derinlemesine yapmaya fırsatımız yok ama bu tipoloji, kimliği ve yaşam tarzını savunmayı devrimcilik sanan bir siyasal savrulmanın rahminden çıktı. Balık baştan kokuyor; sosyalist örgütlerin siyasal hattı bu tipolojiyi besliyor; sol kimlik buradan bozulmaya başlayalı çok oldu.

Sosyalistlerin toplumdaki hegemonyasının azalmasının ve aşınmanın akabinde bu hegemonya gücü ile kendisini solda tarifleyen nice aydın, sanatçı ve entelektüel çok hızlı biçimde çekildi. Doğaldır. Tam karşımıza geçenler de oldu, arada derede kalıp liberal türkülerini sosyalizm marşları ile birbirine karıştıranlar da. Sapasağlam bir komünist imanla ölen de oldu, yüz kızartıcı bir alçalma ruhunu satılığa çıkararak da. Kendinden menkul aydın olmaz. Yelkenleri sağlam olmayan,

böyle güçlü rüzgarlarda yolunu bulamaz. Ya yolunu şaşırır ya karaya oturur. Dümende emekçilerden yana siyaseti merkezine alan bir politik özne olmadıkça da savrulma devam eder.

Yukarıda bahsettiğimiz sürecin Türkiye'deki cereyanı da bu topraklardaki sınıf mücadelesinin geri çekiliş öyküsüne paralel bir seyirden başka bir şey değildir. Elbette insan iradesinden söz edeceksek tarihin temel hareketlerinden etkilenen ancak ona direniş geliştirebilen canlı ve güçlü bir varlıktan bahsettiğimizi bilmek durumundayız. İdeolojik konumlanış, tarihi kategoriler etrafından algılayan ve zorunluluk ilişkilerine indirgeyen bakış açısının dar kalıplarına sığmaz. Sığıldığını savunanlar, insanın "yapılarını" kölesi olduğu öznesiz bir tarihin umutsuz yazıcılarıdır.

ÇINAR GÖLGESİ VE SPOR ARABALAR

Nazım Hikmet, bu ülkenin en zor zamanlarından birinde komünistti. "Onlar" için yazdı, mahpus oldu, sürgüne gitti. Bir çınarın dibinde yatıyor. Yılmaz Güney, içinden çıktığı baldırı çıplakların sesi oldu, "gurbet türküleri" söyleyerek öldü, Paris'e gömüldü.

Tuncel Kurtiz, kuşağımızın yaşarken tanıdığı bir isimdi.

Bir bürokrat ailenin biricik oğluydu, refah içinde yaşayabilirdi. Yılmaz Güney'in yoldaşı ve sinemada bir devrimci olmayı seçti; dünyaca tanınan muazzam bir oyunculuk kariyeri vardı ancak o ölünceye kadar bu değerlere bağlı kaldı. Baskı, yoksulluk ve çetin günlerden geçmeyi kendi iradesiyle seçmişti.

Bir televizyon kanalında Kurtiz şu cümlelerle kendisini anlatmıştı:

"Yılmaz [Güney], fukara bir ailenin oğluydu. Ben de vali muavinin oğluydum, dayım milletvekiliydi. Ama iki arkadaş olduk. Ve düşüncelerimiz bu halkımız içindi, doğruluk içindi, dürüstlük içindi, iyi şeyler içindi. Başka bir şey düşünmedik ki. Kendimiz için hiçbir şey istemedik. Zaten Steinbeck'in Bitmeyen Kavga'sını okuduğum zaman kitabın finalinde şöyle bir laf vardı: "Yoldaşlar! O kendisi için hiçbir şey istemiyordu. Bu beni öylesine etkilemiştir ki... Kendim için hiçbir şey istememek... Ama insanlar için, birlikte olmak için(...) Mutlu azınlık ne demek yahu! Neden mutlu çoğunluk olmasın? Hadi bırak biz tiyatro yaptık, onu yaptık, şunu yaptık. Acı çekiyorum bi yandan. Açık açık söylüyorum bunu. 1950'de ülkenin nüfusu 20 milyondur. Şimdi 70 milyon. 50



yılda 50 milyon insan yetişti. Nerede bu 50 milyon insan? Ne seyrediyor, ne okuyor, ne yapıyor? Benim de acım bu tabii ki."

Tuncel Kurtiz'in bu ilham dolu cümleleri aldığı satırların dünyanın öte ucundanda yazması tesadüf değil. Bu kadim kavga ne coğrafya tanıdı, ne ırk, ne din. Kendi için bir şey istememek bu kadim kavganın abecesiydi. Yalın. Tartışmasız.

Tuncel Kurtiz, Yılmaz Güney ve onlar gibi nicesi bu topraklarda eyvallah etmeyip, bu yolun çilesini çekmeden usta olamazlardı. Dünyaya başka bir gözle bakmak gerekti.

Solun, halkla kucaklaştığı görkemli yılların gücü ile bu büyük yetenekler belki de bu yola girdi.

Bugün durum b a m b a ş k a . Devrimci insan yaşam tarzından, rahatından feragat eden, bedel ödeyen insanken nasıl oldu da bugün keyfinden, yaşam tarzından taviz vermeyen bir tipoloji solcu diye ortalarda gezer oldu?

Solun değerlerini bırakalım, en temel insani değerleri bile bünyesinde barındırmayan garabetliklere şahitlik ediyoruz. Sadede gelelim. Bu yazının yazılmasına vesile olan Emrah Serbes olayı... Alkollü kullandığı ultra lüks aracıyla hız yaparken ucuz bir arabası olan gariban bir aileyi toptan yok etmek... Olay yerine bir ambulans dahi çağtırmamak, arkadaşını hapse yollamak; yakalanacağını anlayınca da en "solcusundan" bir jargonla hapse girmeyi bile bir şova dönüştürmek... Emrah Serbes(!) gibisi solcu olacaksa, öylesi bizden uzak olsun.

AYDIN OLMAK

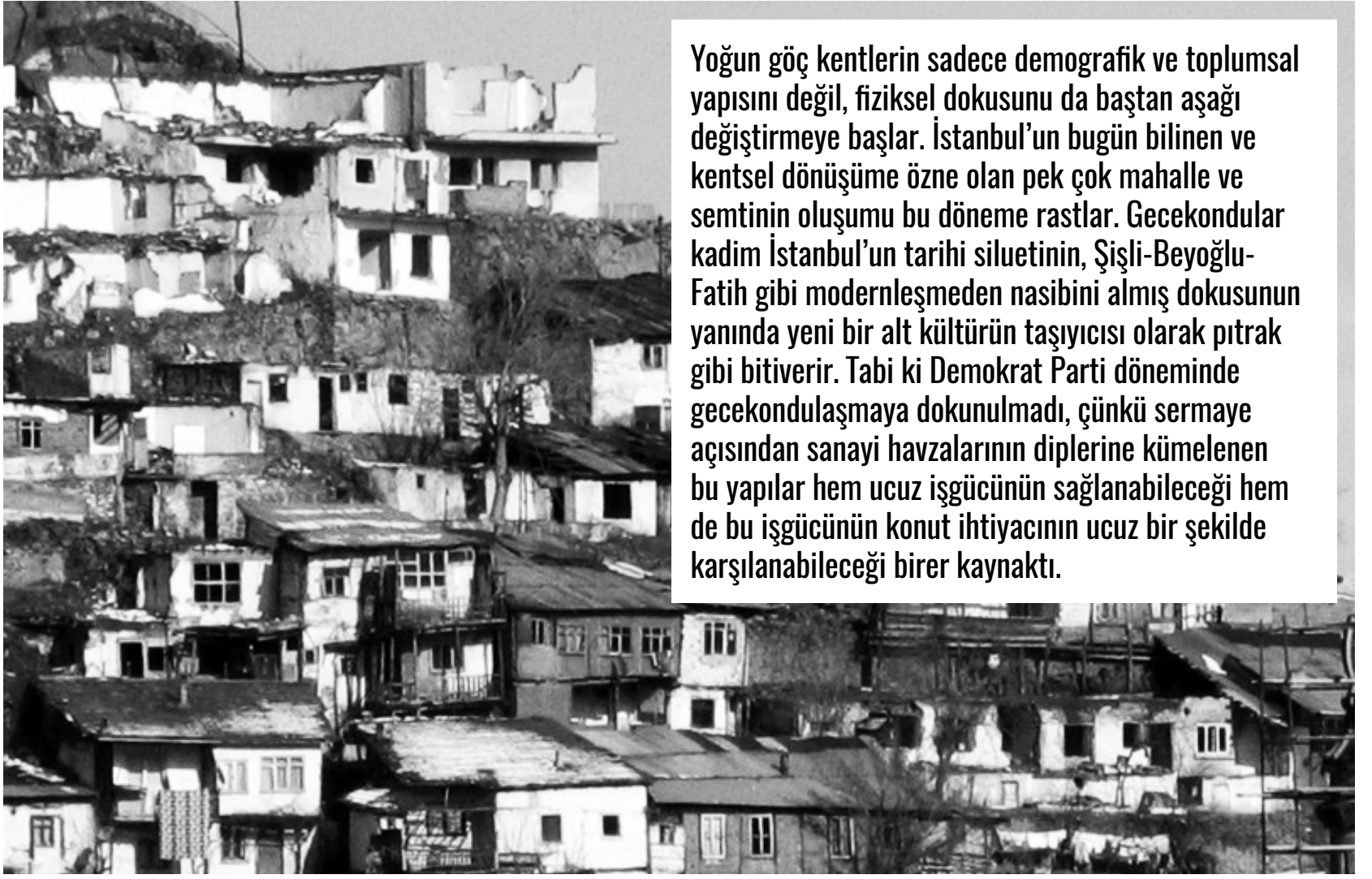
Milyonlar bir çıkış ararken, rejim halkın gırtlığına basarken, son birkaç yılda canını veren sayısız insanın yaşadığı ülkede bir muhalif edebiyatçı böyle olacaksa olmasın. Nazım gibi bir ustanın sadece bir çınar gölgesi

istediği bir dünyada, bu nasıl bir "solculuk"tur ki milyarlık tekerleriyle bir emekçi aileyi yok edebiliyor? Bu olan, münferit ya da başa gelmiş talihsiz bir kaza değildir. Yozlaşmanın en koyusu, burjuva ahlakta bile kolay kolay kabul görmeyecek bir düşkünlüktür. "Emrah Serbest bir kişidir" denebilir. Doğrudur. O sadece bir kişi olabilir ancak, muhalifliği, laf cambazlığını, yazdığı iki satır muhaliflik ironisini lüks arabalara dönüştüren bir kişinin muhalif olarak adlandırılması bile çoktur. Ve bu örnekler ne yazık ki ülkede muhalif kimliğin aşınmasının örneği timsali karşımıza çıkıvermiştir. Hem de en rezil boyutuyla.

Bırakalım sosyalistliği, devrimciliği; sol değerlerin gecekonduların kireçli odalarına umut olduğu yılların kültürü zamanın ruhuyla yeni kuşaklara anlatılamazsa ahlaki ve siyasi üstünlüğün yeniden kazanmasını nasıl bekleyebiliriz? Bu anlayışla yetişen yeni kuşaklar olmadan, bir mücadele nasıl yükselir? Saraylı'ya laf edenin lüks yaşantısına, spor arabasına bakanlar neyin muhalefetini görecekler; içki içmekten ve birey merkezli bir yaşamdan ibaret bir liberal özgürlük mü?

Bu satırlar kimine acımasız gelebilir ancak geleceği kurmak derdinde olan bir toplum bu kültürü de, bu garabeti de lanetlemek zorundadır. Lümpenliğin, caka satmanın, kendisi için yaşamamanın, gösterişin solda yeri yoktur. Her ne koşulda olursa olsun hakikatleri savunduğu için iktidarın bütün kinine ve zulmüne mazhar olan Ahmet Şık gibi değerler gerek bize. Yolumuz uzun, hayat bizden yana! Korkup saklanan, susup görünmez olan, başkaları kavga etsin ben rahatıma bakayım diyen kim varsa gölge etmesin.





Yoğun göç kentlerin sadece demografik ve toplumsal yapısını değil, fiziksel dokusunu da baştan aşağı değiştirmeye başlar. İstanbul'un bugün bilinen ve kentsel dönüşüme özne olan pek çok mahalle ve semtinin oluşumu bu döneme rastlar. Gecekondu kadim İstanbul'un tarihi silüetinin, Şişli-Beyoğlu-Fatih gibi modernleşmeden nasibini almış dokusunun yanında yeni bir alt kültürün taşıyıcısı olarak pıtrak gibi bitiverir. Tabi ki Demokrat Parti döneminde gecekondulaşmaya dokunulmadı, çünkü sermaye açısından sanayi havzalarının diplerine kümelenen bu yapılar hem ucuz işgücünün sağlanabileceği hem de bu işgücünün konut ihtiyacının ucuz bir şekilde karşılanabileceği birer kaynaktı.

Bir İstanbul Masalı

*Bu şehr-i sitanbul ki bi misl ü behâdır
Bir sengine yek pâre acem mülkü fedâdır
Bir gevher-i yekpare iki bahr arasında
Hurşîd-i cihan-tâb ile tartılsa sezadır...*

diyordu Nedim İstanbul Kasidesi'nde öve öve bitiremediği İstanbul için. Rivayet odur ki fethettiği şehrin güzelliğine hayran kalan Fatih Sultan Mehmet "Yaş kesenin başını keserim." demiştir.

Artık geride bıraktığımız yaz içerisinde birçok kez fırtınaya ve sele teslim olan İstanbul'un sefaleti, her fırsatta ecdatlarını referans olarak kullananların ona gerçekten ne kadar değer verdiğini gösterir niteliktedir.

İstanbul, iktidarın "inşaat ya Resulullah" sloganiyla yürüttüğü ranta dayalı birikim modelinin yarattığı kaotik düzeni artık taşıyamamaktadır. Her köşe başına gökyüzünü birer bıçak gibi delen gökdelenler dikilirken, en ufak bir yeşil alan sermayenin talanına açılırken; her yağmur, fırtına, sel bunu bize tekrar tekrar hatırlatıyor. Kısacası "Bir İstanbul Masalı"nın sonuna gelmiş bulunuyoruz.

Peki, İstanbul'u bugünlere getiren süreç nasıl yaratıldı? Bunun için Türkiye'nin yaklaşık yüz yıllık kapitalistleşme sürecinin

iridelenmesi gerekiyor.

İstanbul'un modern bir kent olarak inşasında ilk adımlar İttihat Terakki döneminde belediye başkanı olan Cemil Topuzlu İstanbul'un yeniden yapılanmasına ilişkin şunları söyler: "Bana kalırsa İstanbul'u asri, medeni bir şehir haline sokmak için asarâtika ve abidelerini muhafaza etmek şartı ile kâmilten yıkılıp milyonlar değil milyarlarca lira sarfi ile yavaş yavaş yeniden yapmaktan başka çare yoktur.". Fakat Cumhuriyet'in erken dönemlerinde İstanbul'a yatırımda öncelik verilmez. Kemalist iktidarın ilk dönemlerinde yatırımlarda öncelik ağırlıklı olarak başkent Ankara'ya başta olmak üzere büyük Anadolu kentlerine verilir. Bu nedenle 1901-1935 yılları arasındaki süreçte İstanbul'un nüfus artışı eksi yönde seyrediyor. Bunda krizle birlikte

Anadolu'dan İstanbul'a göçebilecek nüfus için istihdam yaratmada karşılaşılabilecek güçlükler ve bunun sonucunda açığa çıkacak işsiz nüfusun yaratabileceği kaos da hesaba katılır. Bu nedenle iktidar köyleri toplumsal olarak daha cazip hale getirmek için köy enstitüleri başta olmak üzere yeni sosyal ve ekonomik politikalar geliştirir.

Ancak 1930'ların ortalarından itibaren İstanbul'un yeniden yapılandırılması gündeme gelir. İstanbul o güne değin geçmiş İmparatorluk döneminin göz bebeği ve dünyaya açılan kapısıdır. Fakat yeniden yapılanmada İstanbul'un bu kimliği geçmişi temsil etmektedir. Yeniden yapılanmada İstanbul'a özellikle geçmişten çok geleceği anlatan modern bir kimlik kazandırmak amaçlanır. Tabi ki kent sadece kimlik

olarak değil, iktisadi olarak da yavaş yavaş kapitalist bir metropol olma hüviyetine kavuşur. 1936 yılında kentsel dönüşüm için görevlendirilen Henri Prost Haliç bölgesinin sanayi işletmelerine ayrıldığı, Beyoğlu, Şişli gibi bölgelerin kentsel yaşam alanı olarak tasarlandığı bir proje ortaya koyar. En sembolik dönüşüm Taksim'de gerçekleşir. Planda Topçu Kışlası'nın yıkılarak yerine park yapılması ve meydanın Cumhuriyetin simgesel mekânlarından birine dönüştürülmesi amaçlanır.

Fakat İstanbul'un dönüşüm hikâyesi II. Dünya Savaşı ile birlikte bir kesinti yaşar. Ta ki 1950 yılında Demokrat Parti iktidara gelene kadar.

Demokrat Parti dönemi, Türk sinemasında Haydarpaşa Tren Garı'nda inen köylülerin taşı toprağı altın İstanbul'a büyük bir hayret ve ürküntüyle baktıkları sahnelerle özdeşleşen, kırdan kente göçün başlangıç evresidir. Marshall yardımlarının etkisiyle kırsal alanda kapitalistleşmenin önü açılmış ve makineleşmeye dayalı tarım sahneye çıkmıştır. Bu durum köylerde işgücü fazlalığını doğurmuş ve geniş bir köylü nüfusunu şehirlerde artan iş imkânları ile birlikte proleterleşmeye sürüklemiştir. 1945-1950 yılları arasında büyük kentlere göç eden nüfus 214 bin iken, bu sayı 1950-1955 arasında 904 bine, 1965-1970 yılları arasında yaklaşık 2 milyona çıkar. Göçlerden aslan payını İstanbul alır.

Yoğun göç kentlerin sadece demografik ve toplumsal yapısını değil, fiziksel dokusunu da baştan aşağı değiştirmeye başlar. İstanbul'un bugün bilinen ve kentsel dönüşümüne özne olan pek çok mahalle ve semtinin oluşumu bu döneme rastlar. Gecekondu kadim İstanbul'un tarihi silüetinin, Şişli-Beyoğlu-Fatih gibi modernleşmeden nasibini almış dokusunun yanında yeni bir alt kültürün taşıyıcısı olarak pıtrak gibi bitiverir. Tabii ki Demokrat Parti döneminde gecekondulaşmaya dokunulmadı, çünkü sermaye açısından sanayi havzalarının diplerine kümelenen bu yapılar hem ucuz işgücünün sağlanabileceği hem de bu işgücünün konut ihtiyacının ucuz bir şekilde karşılanabileceği birer kaynaktı. Sanayileşme ve hızlı nüfus artışı adeta birbirini besleyen ve arada kaybedenin İstanbul olduğu bir sarmal yarattı.

70'li yıllarda sahneye Kemal Sunal filmlerinden hatırladığımız arazi mafyasının girmesi gecekondulaşmaya yeni bir boyut kazandı. Arsa spekülasyonuna dayalı yeni bir kentleşme dalgası başlarken, tek katlı ve tenekeden gecekonduların yerini yavaş yavaş iki, üç katlı evler almaya başladı. 70'lerde bir yanda devletin bıraktığı boşluğu dolduran arazi mafyaları hazine arazilerini parsellerken, toplum içinden bunun antitezi de doğmakta gecikmedi. Devrimciler mafyatik çetelere karşı halkı da arkalarına alarak Gazi Mahallesi, 1 Mayıs Mahallesi gibi solun kaleleri olacak gecekondu mahallelerini

inşa ettiler. Burada dikkat edilmesi gereken nokta kentin yine plansız, kendiliğinden ve altyapısız bir büyümeye maruz kalmasıdır. İktidarlar ve kentin yerel yöneticileri kaçak gecekonduları ve yapıları seçim dönemleri için birer oy deposu olarak gördüklerinden gidişatı sessizce izlemekle yetindiler.

1983 yılında ANAP'lı Bedrettin Dalan'ın (siz bunu "Talan" olarak okuyun!) belediye başkanı olmasıyla Levent, Taksim, Beşiktaş gibi bölgelerde birbiri ardına gökdelenler yükselmeye başladı. Kentin dikine doğru yükseliş hikâyesinin başlangıcı bu döneme aittir. Bunun yanında İstanbul silüetini süsleyen devasa oteller (Beton canavarı olarak bilinen ve on altı katı sonradan yıkılan Park Otel, Gökkafe, Swiss Hotel, Conrad Hotel vs.) inşa edildi. Haliç talan edilirken, sahil kenarlarını bıçak gibi yaran sahil yolları yapıldı. Artık İstanbul'un talanı uluslararası bir boyuta taşındı. Üstelik bu yeni süreç karşısında gecekondulaşma dalgası çok masum bir felaket olarak kalacaktı.

Üstelik bu kez sadece geçim derdi ve iş bulma kaygısıyla değil, politik gelişmelerin basıncı da İstanbul'a yeni bir göç dalgasını tetikleyecekti. Kürt illerinde boşaltılan köyler, devlet baskısı, tarımsal üretimin zayıflaması gibi etkenlerden dolayı Kürt halkı çareyi başta İstanbul olmak üzere büyükşehirlere akın etmekle bulacaktı.

Bugünkü İstanbul portresinin ilk fırça darbesi bu şekilde atıldı. Bir yanda kentin merkezi alanlarında zenginlerin lüks hayatı diğer yandan merkezden uzakta tutulan ve adeta

kentin elitleri tarafından cüzzamlı muamelesi yapılan gecekondu ve işçi yığınları. Şehir büyüdükçe bu iki sosyal katman arasındaki fiziki mesafe daha da azaldı. Ancak eşitsizlik daha da büyüdü ve gözle görülür hale geldi.

İstanbul son elli yılda sayısal olarak neredeyse on kat büyüdü. Hem nüfus hem de yüzölçümü olarak. Fakat bu elli yıl içerisinde hiçbir iktidar AKP'nin son on yılda yaptıklarının yanına yaklaşamadı. Popülizmin birer eseri olan mega projeler İstanbul'un hem kalan son tabiat artıkları olan Kuzey Ormanları'nın hem de kentin fizyolojik işleyişinin canına okudu. AKP ile birlikte inşaat ve mega projelerde elde edilen rant dayalı iktisadi rejim kentin kalbine her gün yeni bir hançer saplıyor. Marmaray, Üçüncü Köprü, Üçüncü Havalimanı ve şimdilik dondurulan Kanal İstanbul... Bu projelerin ekonomik olarak kamuya bindirdiği devasa yük bir yana, iktidar bunların yapımı öncesi ne kentsel planlamanın bilimsel gerekliliklerini yerine getiriyor ne de kentin öznelinin görüşlerini dikkate alıyor. Aksine eleştirenin, karşı çıkmanın tepesine çökülüyor. Planlama deyince insanın aklına şu olay geliyor. 1960'larda CHP'nin verdiği planlı kalkınma önermesine Süleyman Demirel "Bize plan değil, pilav lazım." cevabını verir. Memleketin kentsel planlamasının özeti bu! Kentsel politikalara tamamen "ben yaptım oldu" anlayışı hâkim. Sonuçta olan hem kentin kadim güzelliklerine hem de onun sakinlerine oluyor.

AKP'nin hayata geçirdiği mega projelerin en önemli özelliği kentin bir şekilde bugüne kadar bakir kalmayı başarabilmiş son doğal alanlarının da ortadan kaldıracak süreci başlatacak olmasıdır. Bu projelerden üçüncü



Bir yanda kentin merkezi alanlarında zenginlerin lüks hayatı diğer yandan merkezden uzakta tutulan ve adeta kentin elitleri tarafından cüzzamlı muamelesi yapılan gecekondu ve işçi yığınları. Şehir büyüdükçe bu iki sosyal katman arasındaki fiziki mesafe daha da azaldı. Ancak eşitsizlik daha da büyüdü ve gözle görülür hale geldi.

köprü hayata geçti, yakında havaalanı da faaliyete geçecek. Süreç eninde sonunda bu bölgelerin yeni bir kentleşme dalgasıyla karşı karşıya kalmasıyla devam edecektir.

Üstelik kent iki yağmur örneğinde sellerle boğuşurken kentin akciğerleri olan ve Avrupa'nın biyolojik çeşitlilik bakımından en acil korunması gereken yüz ormanından biri sayılan Kuzey Ormanları'nın tahrip edilecek olması daha büyük iklim felaketlerine hazırlıklı olmak gerektiğini göstermektedir. Aşırı sıcaklıklar, aşırı yağışlar öyle lağım medyasının diline dolacağı gibi Tanrı'nın bize gördüğü bir kader değil, insanın doğaya düşmanlığının verdiği bir cezadır. Bununla birlikte İstanbul'un ezeli sorunu olan susuzluk gelecekte daha büyük bir problem haline gelecektir. Nitekim kentin su ihtiyacını karşılayan Terkos Gölü başta olmak üzere doğal su kaynakları kuzeyde yer alıyor ve devasa inşaat projeleri bu bölgenin varlığını tehlike altına sokmuş durumda. Ormanların yok edilmesi, kentleşmenin bu bölgeye kayması (sadece havaalanı tamamlandığında günlük yaklaşık 100 bin aracın bölgede faaliyet göstereceği hesaplanmaktadır) fosil yakıtlardan kaynaklı sera gazlarının artışına yol açacak, fakat bunu amorti edebilecek bir ormanlık alan bulunmayacaktır. Öte taraftan bölgede yer alan hayvan ve bitki popülasyonu kaçınılmaz bir son olarak ortadan kalkacak, bölgenin göçmen kuşların güzergâhı üzerinde yer alması nedeniyle canlı yaşamında ciddi bir yıkım gerçekleşecektir. Daha Kanal İstanbul'u tartışmıyoruz bile!

Fakat Gezi Parkı'ndaki bir avuç yeşillik göz diken ve bu uğurda gencecik insanları katletmekten kaçınmayan bir iktidarın elbette

orman ve onun yıkımının getireceği sonuçlar umurunda olmayacaktır. Gezi Parkı'nın fiziksel olarak ortadan kaldırılması sembolik bir yıkım olacaktır. İktidar hem geçmişte ortadan kaldırılan Topçu Kışlası'nı AVM formunda kentin kalbine saplayacaktı, hem de ben yaptım oldu politikasını daha özgüvenli bir şekilde hayata geçirecekti. 4 yıl önce Gezi'yi korumayı bir şekilde başarabildik, ancak daha büyük bir yıkım kapımızın eşliğinde. İktidarın o günden bugüne baskıyı



daha da artırmasının gerekçelerinden birisi de bu. Gezi korkusu her yıkımda, her kirliliğe karşılarına bir heyula olarak dikiliyor.

1936'dan günümüze (1936'daki Prost'un hazırladığı planı saymazsak) İstanbul'un geleceği üzerine düşünülmüş en ufak bir plan yok. Geline nokta İstanbul artık cenazesini bekleyen yaşlı ve huzursuz bir insana dönüştü diyebiliriz. Özellikle sermaye birikimini ranta dayandıran AKP politikaları İstanbul'un tabutuna son çivileri çakıyor. İstanbul çoklu organ yetmezliği yaşıyor, kimin umurunda!

Kuzey Ormanları talan edilmiş, kentin üzeri neredeyse tamamen betonla kaplanmış, her yağmur bir felakete dönüşüyor, trafik tıkanıyor ne gam!

Trafik demişken, kentin merkezi noktalarında pıtrak gibi çoğalan ve trafiği içinden çıkılmaz hale getiren, kapitalizmin tüketim mabetleri olan AVM'lere değinmeden geçemeyeceğim. 1985 yılında Bakırköy sahilindeki Galleria açılırken İstanbullular ne düşündü bilemiyoruz. Fakat bugün sayısı 380'i bulan, 2019'da 450'yi aşması beklenen AVM'ler İstanbul'un ranta dayalı yıkım sürecinin vazgeçilmez öznelerinden biri oldu. Nerede yeni bir yapılaşma dalgası başladıysa orada birer AVM yükseldi; nerede bir AVM açıldıysa etrafına daha fazla site, konut yapma telaşı sardı. AVM'lerin neoliberal kapitalizm içindeki iktisadi rolü bir yana, İstanbul'un artık hem ekonomik hem de fiziksel olarak bu yükü taşıyamadığı bir gerçek.

90'lı yıllarda İstanbul'da birçok AVM'nin mimarlığını yapan Prof. Dr. Ertun Hızıroğlu gelinen noktayı şöyle özetliyor: "O zamanlar sadece Galleria vardı. 3 bin 800 araçlık otopark yaptırıldı. Bugün hâlâ doludur o otopark... Ama artık insanlarda AVM merakı bitmeye başladı, merak edecek bir şey yok ki. Hepsinde aynı dükkânlardan var.. AVM'ler ömürlerini doldurdu. Amerika'da işlemeyenleri hastane, büro olarak değiştiriyorlar. Bizim de bir müşterimiz aradı, 'Acaba büro olarak değerlendirilebilir miyiz?' diye. O tür yatırımlar giderek azalıyor." En son Tuzla'da inşaatı tamamlanamayan bir AVM Okan Üniversitesi tarafından hastaneye dönüştürülmüştü.

Sonuç olarak, artık edebiyatta bile Nedim'in şiirlerindeki gibi İstanbul'un güzelliklerini anlatan eserler çok az. Yusuf Atılgan "Aylak Adam" eserinde "Ya o sonuna dek gidip de bir tek servi göremeyeceğiniz 'Sıra Serviler Caddesi': Asfalt, üst üste beton yapılar, otomobiller sürüsü, hızlı yürüyen insanlar sürüsü..." yazıyor. Artık nesillere ilham kaynağı olan değil, sermaye düzeni tarafından rant ve kar hırsı ile talan edilen bir kent var.

Bizlere ve gelecektekilere İstanbul kapitalizmin gölgesi altında kaldığı sürece Özdemir Asaf'tan Boğaz Esintisi şiirini okumak kalıyor:

Ne günlermiş, ne günlermiş
Yıldızlar, mehtab, çamlar altında.
Yıldızlar, mehtab, çamlar altında
Ne günlermiş, ne günlermiş



AKP'nin hayata geçirdiği mega projelerin en önemli özelliği kentin bir şekilde bugüne kadar bakır kalmayı başarabilmiş son doğal alanlarının da ortadan kaldıracak süreci başlatacak olmasıdır. Bu projelerden üçüncü köprü hayata geçti, yakında havaalanı da faaliyete geçecek. Süreç eninde sonunda bu bölgelerin yeni bir kentleşme dalgasıyla karşı karşıya kalmasıyla devam edecektir.

Rus Devrimini Savunurken

Lev Troçki

Bu yazı, Troçki'nin 1932'de Danimarkalı bir sosyal-demokrat öğrenci grubunun, Rus Devriminin 15. yıldönümü nedeniyle daveti üzerine Kopenhag'da 2 bin kişi önünde yaptığı konuşma metninden oluşan makalenin kendi sözcükleriyle kısaltılmışıdır.

(...) Toplumsal rejimlerin ölümsüz olmadığı açıktır. Tarih sahnesine çıkarlar ve ardından gelişimin önünde köstek haline gelirler... Fakat şu ana dek hiçbir egemen sınıf isteyerek ve barışçı yollarla sahnedeki çekilmemiştir. Ölüm kalım anı geldiğinde akıl hiçbir zaman zorun yerini tutamaz. Üzücü olabilir ama bu böyle. Dünyayı bu hale getiren biz değiliz. (...)

DEVİRİMİN ANLAMI

Devrim, toplumsal düzen değişikliği demektir. İktidarı, kendisini tüketmiş olan bir sınıfın elinden yükselmekte olan diğer bir sınıfın eline geçirir. Ayaklanma anı iki sınıfın iktidar mücadelesindeki en keskin ve kritik anı oluşturur. Ayaklanma, ancak halkın ezici çoğunluğunu etrafında toplayabilecek ilerici bir sınıfa dayanıyorsa devrimi gerçek zafere ve yeni bir düzenin kurulmasına götürebilir.

(...) Devrim insanlar tarafından ve insanlar aracılığıyla yapılır. Fakat devrim sürecinde de insanlar kendilerinin özgürce seçmediği, tersine geçmişten gelen ve onlara tutacağı yolu dikte eden toplumsal koşulların etkisi altında hareket ederler...

Fakat insan bilinci, içinde bulunduğu nesnel koşulları yalnızca pasif bir biçimde yansıtmaz. Bunlara aktif bir şekilde tepki göstermeye de alışkındır. Bazı dönemlerde bu tepki yoğun, şiddetli, kitlesel bir nitelik kazanır. Hakkın ve gücün engelleri alaşağı edilir. Aslında kitlelerin tarihsel olaylara aktif müdahalesi bir devrimin olmazsa olmaz unsurudur.

(...) Kitle ayaklanması, kişinin canı istediğinde başlatabileceği yalıtık bir girişim değildir... Ama ayaklanma için gerekli koşullar mevcutsa, kimse ağzını açıp pasif bir şekilde beklememelidir... İlerici sınıf, ömrünü tüketmiş bir toplumsal düzeni süpürüp atmak için zamanın geldiğinin farkına varmalı ve iktidarı ele geçirme görevini önüne koymalıdır. İşte burada, öngörü ve hesaplamaların irade ve cesaretle birleştiği bilinçli devrimci eylem

alanı başlar. Bir diğer deyişle, partinin eylem alanı başlar.

Devrimci Parti ilerici sınıfın en iyi unsurlarını birleştirir. Koşullara uyum sağlayabilen, olayların akışını ve ritmini değerlendirebilen ve daha baştan kitlelerin güvenini kazanabilen bir parti olmaksızın, proleter devrimin başarıya ulaşması imkânsızdır. Bunlar ayaklanmanın ve devrimin nesnel ve öznel faktörleri arasındaki karşılıklı ilişkilerdir. (...)

EŞİTSİZ GELİŞME YASASI

Proletaryanın eski Çarlık Rusya'sı gibi geri bir ülkede iktidara gelmiş olması gerçeği ilk bakışta gizemli görünebilir; gerçekteyse tarihsel yasayla tamamen uyum içindedir. Bu öngürebilirdi ve öngörülmüştü. Hatta tayin edici olaylar başlamadan çok önce, devrimci Marksistler bu gerçekten hareketle stratejilerini oluşturmuşlardı.

İlk ve en genel açıklama şudur: Rusya geri kalmış bir ülkedir, fakat dünya ekonomisinin yalnızca bir parçasıdır, dünya kapitalist sisteminin yalnızca bir unsurudur. Bu anlamda, Lenin Rus Devriminin bilmesecini şu ustaca formülle çözmüştü, "zincir en zayıf halkasından koptu".

(...) Dünya emperyalizminin çelişkilerinin bir sonucu olan Büyük Savaş, girdabına farklı gelişim aşamalarındaki ülkeleri çekti, fakat tüm katılanlardan aynı taleplerde bulundu. Savaşın yükünün özellikle geri ülkeler için en dayanılmaz hali alacağı açıktır. Meydanı ilk terk etmek zorunda kalan

ülke Rusya oldu. Fakat kendini savaştan kurtarabilmek için Rus halkı egemen sınıfı devirmek zorundaydı. (...)

BİLEŞİK GELİŞME YASASI

Tarihsel gerilik görel bir kavramdır. Geri ve ileri ülkelerin yanı sıra, bunların birbirleriyle karşılıklı etkileşimleri de söz konusudur: ileri ülkelerin geri olanlar üzerinde bir basıncı vardır; geri ülkeler için ileri olanları yakalama, onların teknoloji ve bilimini ödünç alma zorunluluğu vardır. İşte bu şekilde bileşik tipte gelişme ortaya çıkar: Geriliğin özellikleri, dünya teknolojisindeki ve dünya düşünündeki son noktayla birleşir. Sonuçta, tarihsel olarak geri ülkeler, geriliklerini aşmak için genelde diğerlerinin önüne geçmek zorunda kalırlar.

(...) Çelişkili karakter, ülkenin sınıf yapısında da kendisini gösteriyordu. Avrupa mali sermayesi Rus ekonomisini çok hızlı bir şekilde sanayileştirmişti. Böylece sanayi burjuvazisi, büyük kapitalist ve halk karşıtı bir karakter kazandı. Dahası, yabancı hissedarlar ülke dışında yaşıyorlardı. Diğer taraftan işçiler doğal olarak Rus'tu. Sayısal açıdan zayıf, hiçbir ulusal kökeni olmayan Rus burjuvazisi karşısında, halkın içinde güçlü kökleri olan görece güçlü bir proletarya vardı.

Geride bir ülke olan Rusya'nın, rakiplerine yetişebilmek için kendi toplumsal ve siyasal muhafazakârlığını işletemeyişi, Rus proletaryasının devrimci karakterini daha da pekiştiriyordu. (...)

Fakat Rusya'nın genç, dinamik ve kararlı

proletaryası, halen nüfusun küçük bir azınlığını oluşturmaktaydı. Onun devrimci gücünün kaynakları, proletaryanın kendi dışında –yarı-serf bir hayat sürdüren köylülükte ve ezilen uluslarda– yatmaktaydı

KÖYLÜLÜK

Devrimin temelini tarım sorunu oluşturuyordu. Eski feodal-monarşik sistem, yeni kapitalist sömürü koşulları altında kat be kat dayanılmaz olmuştur.

(...) 1917 sonbaharında hemen hemen tüm ülke köylü ayaklanmalarına sahne oldu. Eski Rusya'nın... yüzde 77'si harekettten etkilendi! Köylerden yükselen alevler ayaklanan şehirlerin meydanlarını aydınlatıyordu.

(...) Eğer tarım sorunu burjuvazi tarafından cesaretle çözülmüş olsaydı, Rus proletaryası açıktır ki 1917'de iktidara gelemeyecekti. Fakat tarih sahnesine geç çıkan, zamanından evvel bir yaşlılık sendromuna tutulan açgözlü ve korkak Rus burjuvazisi, feodal mülkiyete el uzatmaya cesaret edemedi. Bu suretle iktidar sırasını ve bununla birlikte burjuva toplumunun kaderini çizme hakkını da proletaryaya vermiş oldu.

Sonuçta Sovyet devletinin vücut bulabilmesi için farklı tarihsel gelişim aşamasından gelen iki faktörün bir araya gelmesi gerekiyordu: burjuva gelişmenin doğuşunun bir özelliği olan köylü savaşı ve burjuva toplumun çöküşünü ilân eden proleter ayaklanma. İşte Rus Devriminin bileşik karakteri buydu.

(...) Dört milyon sanayi ve nakliye işçisi yüz milyon köylüye önderlik etti. Devrimde proletarya ve köylülük arasındaki doğal ve kaçınılmaz karşılıklı ilişki buydu.

ULUSAL SORUN

Proletaryanın ikinci devrimci kaynağını, ezici çoğunluğunu köylülerin oluşturduğu ezilen uluslar oluşturuyordu. Moskova'yı merkez alarak tüm ülkeye bir örümcek ağı gibi yayılan Rus Devletinin devasa niteliği, ülkenin tarihsel geriliğiyle yakından alakalıydı. Bu devlet, Doğunun daha geri halklarını boyunduruğu altına almıştı ve Batının daha gelişkin uluslarını boğmak için onlara yaslanıyordu. (...)

Egemen ulusun nüfusun yalnızca yüzde 43'ünü meydana getirdiği, geri kalan yüzde 57'yi ise çok çeşitli uygarlık dereceleri ve yasal mahrumiyet altındaki ulusların oluşturduğu imparatorluk doğdu. Ulusal baskı sadece batı sınırının ötesinde değil aynı zamanda doğu sınırının ötesinde de komşu ülkelerdekilerle kıyaslanmayacak derecede ağırdı. Bu da ulusal soruna muazzam bir patlayıcı güç veriyordu.

(...) Merkezkaç ulusal hareketin gelişiminin kaçınılmazlığı Lenin tarafından çok önceden dikkate alınmıştı. Bolşevik Parti ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı için, yani tam ayrıma hakkı için yıllarca ısrarla mücadele etti. Rus proletaryası ancak ulusal sorun üzerine bu cesur konumu sayesinde, ezilen halkların güvenini yavaş yavaş kazanabildi. Toprak hareketi gibi ulusal bağımsızlık hareketi de

zorunlu olarak biçimsel demokrasiye sırtını döndü, proletaryayı güçlendirdi ve Ekim ayaklanmasının akıntısına katıldı.

SÜREKLİ DEVRİM

(...) Acil görevleri itibariyle Rus devrimi bir burjuva devrimidir. Fakat Rus burjuvazisi karşı-devrimcidir. Devrimin zaferi bu nedenle sadece proletaryanın zaferi olarak mümkündür. Ancak muzaffer proletarya burjuva demokrasisinin programında durmayacak, sosyalizm programına geçecektir. Rus devrimi sosyalist dünya devriminin ilk adımı haline gelecektir.

Bu, 1905'te benim tarafımdan formüle edilmiş sürekli devrim teorisidir... bu, teorinin sadece bir parçasıdır. Diğer parçasıysa... şunu öne sürer:

Mevcut üretici güçler ulusal sınırlarının çok ötesine geçmiştir. Sosyalist bir toplum ulusal sınırlar içinde gerçekleştirilemez. Yalıtılmış bir işçi devletinin ekonomik başarıları ne kadar önemli olursa olsun, "tek ülkede sosyalizm" programı küçük-burjuva bir ütopyadır. Yalnızca bir Avrupa ve devamında da dünya sosyalist cumhuriyetler federasyonu, uyumlu bir sosyalist toplumun gerçek arenası olabilir.

(...) 7 Kasım 1917 silahlı ayaklanması olmasaydı Sovyet devleti var olmazdı. Ancak ayaklanma kendiliğinden gökten düşmedi. Ekim Devrimi için bir dizi tarihsel önkoşul gerekiyordu.

1. Eski egemen sınıfların –soyluluk, monarşi, bürokrasi– çürümüşlüğü.
2. Halk kitleleri içinde hiçbir kökü olmayan burjuvazinin siyasi zayıflığı.
3. Köylü sorununun devrimci karakteri.
4. Ezilen uluslar sorununun devrimci karakteri.
5. Proletaryanın önemli toplumsal ağırlığı.

Bu organik ön koşullara, çok büyük önemdeki belirli konjonktürel koşulları da eklemeliyiz:

6. 1905 devrimi büyük bir okuldu veya Lenin'in deyimiyle 1917 devriminin "provası" idi. Proleter birleşik cephenin devrimdeki vazgeçilmez örgüt şekli olan sovyetler, ilk kez 1905 yılında ortaya çıkmıştı.

7. Emperyalist savaş tüm çelişkileri keskinleştirdi, geri kitlelerin durağanlığını parçaladı ve böylece de muazzam bir felâketi hazırladı.

Ancak devrimin patlak vermesi için tamamen yeterli olan tüm bu koşullar, devrimde proletaryanın zaferini garantilemeye yetmedi. Bu zafer için bir şarta daha ihtiyaç vardı:



Burjuvazi iktidarı ele geçirebilir, ki kendisinin hiç rol almadığı mücadeleler sonucu birçok kez de ele geçirmiştir; amacına fevkalâde uygun birçok araca sahiptir. Fakat emekçi kitleler için durum farklıdır; uzun zamandan beri vermeye alışmıştır, almaya değil! Çalışmalar, olabildiğince sabırlıdır, umutla beklerler, umutları söner, ayaklanırlar ve mücadele ederler, ölürlar, başkalarının kazanmasını sağlarlar, aldatılırlar, ümitsizliğe kapılırlar, boyunlarını eğerler ve yine çalışmaya dönerler. (...) İktidarı sıkıca ve keskin eline almak için proletarya, görüşlerinin açıklığında ve devrimci kararlılığında diğerlerinden çok ileride bir partiye ihtiyaç duyar.

BOLŞEVİK PARTİ

(...) Burjuvazi iktidarı ele geçirebilir, ki kendisinin hiç rol almadığı mücadeleler sonucu birçok kez de ele geçirmiştir; amacına fevkalâde uygun birçok araca sahiptir. Fakat emekçi kitleler için durum farklıdır; uzun zamandan beri vermeye alışmıştır, almaya değil! Çalışırlar, olabildiğince sabırlıdır, umutla beklerler, umutları söner, ayaklanırlar ve mücadele ederler, ölürlər, başkalarının kazanmasını sağlarlar, aldatılırlar, ümitsizliğe kapılırlar, boyunlarını eğerler ve yine çalışmaya dönerler.

(...) İktidarı sıkıca ve kesinkes eline almak için proletarya, görüşlerinin açıklığında ve devrimci kararlılığında diğerlerinden çok ileride bir partiye ihtiyaç duyar.

Pek çok kez ve bütünüyle haklı olarak insanlık tarihinin en devrimci partisi diye tanımlanan Bolşevik Partisi, çağdaş Rus tarihinin ve onun içerdiği tüm dinamiklerin yaşayan bir özeti idi. Çarlığın yıkılması çoktan beri ekonominin ve kültürün gelişmesi için zorunlu bir koşul haline gelmişti. Fakat bu görevin yerine getirilmesi için güçler yetersizdi. Burjuvazi devrimden korkuyordu. Entelijensiya köylülüğü ayağa kaldırmaya çalışıyordu. Kendi acılarını ve amaçlarını genelleştirme yeteneğinden yoksun mujik, bu çağrıyı yanıtızsız bıraktı. Entelijensiya dinamite sarıldı. Tüm bir kuşak bu mücadele içinde yanıp gitti.

... Devrimci öncellerinden özveri ve sonuna kadar pes etmeme özelliğini miras alan Lenin, daha genç yaşta entelijensiyanın ve ileri işçi kuşağının öğretmenine haline geldi. Grevlerde ve sokak savaşlarında, hapishanede ve sürgünde, işçiler gerekli tava ulaştılar. İşçilerin mutlakiyetin karanlığında tarihsel yollarını aydınlatacak bir ışığa ihtiyacı vardı: Marksizmin ışığına.

(...) On iki yıl boyunca (1905-1917) gerçekleşen muazzam olaylarda, parti toplumun sınıf mekanizmalarını mücadele içinde tanımayı öğrendi. Hem inisiyatif hem de bağlılık yeteneğine sahip kadroları eğitti. Onun devrimci eylem disiplininin temelinde, öğretti bütünlüğü, ortak mücadele geleneği ve denenmiş liderliğine olan güven yatıyordu.

Parti, 1917 yılında bu sayede ayakta idi. (...) Eğer "ulus"tan anladığımız ayrıcalıklı kişiler değil de halkın çoğunluğuyorsa, bu anlamda da bir sıçrama anlamına gelecek, tüm çelişkileri ve uyumsuzluğuyla birlikte bugünün insanı yeni ve daha mutlu bir ırkın yolunu açacaktır.

Lenin 1917 Eylülünde işareti verdi, "Kriz olgunlaştı, ayaklanma saati yaklaştı." Haklıydı. Egemen sınıflar, savaş, toprak ve ulusal kurtuluş sorunları karşısında kör bir patikada kaybolmuşlardı. Burjuvazi en sonunda pusulayı şaşırıldı. Demokratik partiler, Menşevikler ve Sosyal Devrimciler, emperyalist savaşı desteklemeleriyle, burjuva ve feodal mülk sahiplerine verdikleri tavizlerle ve uzlaşma politikalarıyla kitlelerin onlara olan güven kalıntılarını da yitirdiler. (...) İşçiler ve askerler eylem istiyorlardı. Ülser ilerlemişti. Neşteri vurma zamanıydı!

Yalnızca bu toplumsal ve siyasal koşullar altında ayaklanma mümkündü. Ve bu yüzden kaçınılmaz bir hale gelmişti. Fakat ayaklanmayla oynanmaz! Neşteri dikkatsiz kullanan doktorun vay haline! Ayaklanma bir sanattır. Belirli yasaları ve kuralları vardır.

Parti, Ekim ayaklanmasını soğukkanlılık ve ateşli kararlılıkla gerçekleştirdi. Bu sayede, nerdeyse hiç kurban vermeden hedefine ulaştı. Muzaffer sovyetler aracılığıyla Bolşevikler, dünya yüzeyinin altında birini kaplayan bir ülkenin başına geçtiler.

(...) 1917 yılında, sekiz aylık bir süreçte, iki tarihsel dönemeç çakışmıştı. Şubat ayaklanması –Hollanda, İngiltere, Fransa ve nerdeyse tüm Avrupa'nın önceki yüzyıllarda vermiş olduğu büyük mücadelelerin bizdeki gecikmiş randevusu– burjuva devrimleri içerisindeki yerini alırken, Ekim Devrimi proletaryanın egemenliğini ilân etti. Dünya kapitalizmi ilk büyük yenilgisini Rusya topraklarında aldı. (...)

Kapitalizm bir dünya sistemi olarak kendini çoktan tüketmiştir. (...) Sadece üretici güçlerde güçlü bir artış ve üretimin ve dağıtımın etkili, planlı, yani sosyalist bir örgütlenmesi insanlığa –tüm insanlığa– iyi bir yaşam standardı sağlayabilir, ve yalnızca bu kendi ekonomisi karşısında ona değerli bir özgürlük duygusu verebilir. İki anlamda özgürlük; ilk olarak, insan artık yaşamının büyük bölümünü fiziksel emeğe ayırmak zorunda kalmayacak. İkincisi de, piyasa denilen o kör, gizemli gücün esiri olmayacak. İnsanlar, ekonomilerini belli bir plana göre kendi elleriyle kendileri kuracak.

(...) Fakat daha yolun sonuna gelmedik. Hayır, bu daha başlangıç. (...) Sosyalizm, zorunluluk aleminden özgürlük alemine geçecektir, bu anlamda da bir sıçrama anlamına gelecek, tüm çelişkileri ve uyumsuzluğuyla birlikte bugünün insanı yeni ve daha mutlu bir ırkın yolunu açacaktır.

OKU OKUT ABONE OL



Dergimize Nasıl Ulaşabilirsiniz?

Ankara:

İlhan İlhan Kitabevi
(Karanfil Sk. 30/3 Kızılay)

Dost Kitabevi

(Karanfil Sk. No: 11 Kızılay)

Spartaküs Kültür-Sanat

(Karanfil Sk. No: 14/9 Kızılay)

İstanbul:

Mephisto Kitabevi - Taksim Şube
(İstiklal Cd. No: 125)

Mephisto Kitabevi - Beşiktaş Şube
(Köyiçi Cd. No: 15)

Mephisto Kitabevi - Kadıköy Şube
(Muvakkithane Cd. No: 5)

Spartaküs Kültür-Sanat
(Serasker Cad. No: 62/4 Kadıköy)

Trabzon:

Spartaküs Kültür-Sanat
(Kemer kaya Mah. Kunduracılar Cad.
Dedeoğlu Sk. Pustular İşhanı No: 34)

Ra Kitabevi

(Uzun Sk. Saray Çarşısı No: 5)

Denizli:

Spartaküs Kültür-Sanat
(Altıntop Mah. 1601 Sk. No: 7/4)

Samsun:

0541 336 9433

İzmir:

Yakın Kitabevi
(Kıbrıs Şehitleri Cd. 104/A Alsancak)

Proletaryanın eski Çarlık Rusya'sı gibi geri bir ülkede iktidara gelmiş olması gerçeği ilk bakışta gizemli görünebilir; gerçekteyse tarihsel yasayla tamamen uyum içindedir. İlk ve en genel açıklama şudur: Rusya geri kalmış bir ülkedir, fakat dünya ekonomisinin yalnızca bir parçasıdır, dünya kapitalist sisteminin yalnızca bir unsurudur. Bu anlamda, Lenin Rus Devriminin bilmecesini şu ustaca formülle çözmüştü, "zincir en zayıf halkasından koptu".

1917-2017

EKİM DEVRİMİNİN
100. YILI

